

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Літературно-методичний клуб вчителів зарубіжної літератури: змінюємо точку бачення на урок у 8-9 класах НУШ

Методичний посібник

*Друкується за рішенням науково-методичної ради
комунального закладу «Кіровоградський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»
(від 07 квітня 2026 року, протокол №2)*

Кропивницький
2026

Літературно-методичний клуб вчителів зарубіжної літератури: змінюємо точку бачення на урок у 8-9 класах НУШ [методичний посібник] / уклад. О.В. Ревнивцева. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2026. 60 с.

У сучасних умовах трансформації української освіти, зумовлених впровадженням Державного стандарту базової середньої освіти та Концепції Нової української школи (НУШ), особливої актуальності набуває переосмислення методичного інструментарію вчителя-словесника. Авторський колектив посібника ставить амбітну мету – змінити «точку бачення» на сучасний урок літератури, перемістивши акцент з репродуктивного засвоєння знань на формування цілісних компетентностей, розвиток критичного мислення та емоційного інтелекту учнів 8-9 класів.

Видання чітко структуроване за двома ключовими векторами:

Розділ 1 «Урок зарубіжної літератури: змінюємо точку бачення» зосереджений на модернізації структури уроку та впровадженні інноваційних форм роботи.

Розділ 2 «Нові грані уроків позакласного читання» пропонує свіжі підходи до залучення підлітків до читання поза межами основної програми.

Посібник рекомендовано до друку та використання в освітньому процесі вчителями зарубіжної літератури. Він стане надійним дороговказом для кожного педагога, який прагне зробити свій урок територією відкриттів та ціннісних орієнтирів.

Рецензенти:

Небеленчук І.О. – старший викладач кафедри теорії і методики середньої освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук;

Бакликова Н.М. – учитель зарубіжної літератури комунального закладу «Ліцей «Центральний» Кропивницької міської ради, вчитель-методист.

Відповідальний за випуск – Віталій ДМИТРУК

Зміст

Олена Ревнищева. Вступне слово.....	4
Урок зарубіжної літератури: змінюємо точку бачення.....	6
Марина ВІТКО. Інтерактивні ресурси до уроків зарубіжної літератури у 8 класі (за програмою Ольги Ніколенко).....	6
Олена АБРОСКІНА. Завдання для допитливих читачів (8 клас). Аналізуємо. Розмірковуємо. Пишемо.....	12
Вікторія ШЕВЧЕНКО. Конспект уроку за темою «Сонети Вільяма Шекспіра 66, 130. Теми сонетів, художні особливості, відображення внутрішнього світу людини».....	16
Ірина НЕВКРИТА. Конспект уроку за темою «Вічний образ Дон Кіхота. Мрія і реальність у романі Сервантеса».....	19
Світлана КОСТИРЯ. Завдання для діагностувальних робіт за групами результатів та інтерактивні вправи.....	24
Тетяна ФЕДІЄНКО. Конспект уроку за темою « Як досягти успіху в житті? (за твором Сью Таунсенд «Таємний щоденник Адріана Моула»)...	31
Ольга КОЗАЧЕНКО. Конспект уроку за темою «Віктор Гюго «Собор Паризької Богоматері». Історична основа твору та її авторське переосмислення».....	35
Аліна ГОЛОВАТА. Робочі картки для роботи над твором Йоуна Колфера «Артемід Фаул. Код вічності».....	41
Нові грані уроків позакласного читання	46
Валентина РИБАЛЬЧЕНКО. Стратегії розвитку критичного мислення та проблемного навчання у процесі аналітико-інтерпретаційного дослідження повісті Вольтера «Простодушний».....	46
Інна КОЗАЧЕНКО, Людмила ПІХУЛЯ. Рюноске Акутагава. Новела «Ніс». Матеріали до уроку позакласного читання (9 клас).....	49
Список використаних джерел.....	59

Вступне слово

Шановні колеги, вчителі-словесники!

Перед вами результат науково-методичного пошуку учасників «Літературно-методичного клубу вчителів зарубіжної літератури» – посібник, створений у період інтенсивної трансформації вітчизняної освіти. «Літературно-методичний клуб вчителів зарубіжної літератури» – це професійне об'єднання, яке вже понад двадцять років є потужним осередком педагогічних інновацій, майданчиком для живого діалогу однодумців, де традиції філологічної освіти гармонійно поєднуються з найсучаснішими освітніми трендами. У посібнику відображено результати колективної творчої праці вчителів-практиків, які щоденно випробовують нові підходи в умовах реального освітнього процесу. Діяльність об'єднання дозволила виокремити найбільш ефективні методики, що пройшли перевірку часом та численними змінами в літературній освіті. Представлені матеріали демонструють здатність вчителів зарубіжної літератури оперативно реагувати на виклики сучасності, зокрема на потреби цифровізації навчання. Кожна розробка в цьому посібнику є не просто теоретичною моделлю, а перевіреним на практиці інструментом, що став результатом багаторічної співпраці однодумців. Саме цей солідний досвід професійної єдності дозволяє нам пропонувати рішення, що допомагають учителю відчувати впевненість у сучасному освітньому просторі. Таким чином, посібник стає надійним орієнтиром для педагогів, які прагнуть поєднати фундаментальність літературної освіти з гнучкістю нових стандартів.

Впровадження Державного стандарту базової середньої освіти вимагає від педагога не просто оновлення змісту, а перегляду самої філософії викладання, де урок літератури стає інструментом стратегічного розвитку особистості.

Головна ідея цього посібника – зміна «точки бачення». Ми пропонуємо розглянути урок у 8-9 класах не як суворе виконання програми, а як живий простір для формування цілісних компетентностей, розвитку критичного мислення та плекання емоційного інтелекту підлітків.

Однією з головних переваг посібника є його практична спрямованість. Матеріали Марини Вітко щодо інтерактивних ресурсів до уроків (за програмою Ольги Ніколенко) закладають міцний фундамент для системної роботи вчителя, де цифрові технології стають органічною частиною освітнього процесу. Особливої уваги заслуговують розробки, спрямовані на поглиблення аналітичних навичок. Завдання Олени Аброскіної стимулюють допитливість та розвивають культуру письма, що є критично важливим для учнів 8 класу. Глибоким психологізмом та методичною виваженістю відзначається конспект

уроку Вікторії Шевченко за сонетами В. Шекспіра, де через аналіз художніх особливостей розкривається складний внутрішній світ людини – тема, що є надзвичайно співзвучною світовідчуттю сучасного підлітка. Традиційні класичні образи набувають нового звучання у розробці Ірини Невкритої про Дон Кіхота. Авторці вдалося майстерно висвітлити дилему «мрія – реальність», адаптувавши її до викликів, з якими стикаються сучасні учні. У свою чергу, Ольга Козаченко пропонує фахове переосмислення історичної основи роману В. Гюго «Собор Паризької Богоматері», акцентуючи на авторській візії історії. Важливою складовою посібника є блок, присвячений оцінюванню за групами результатів. Матеріали Світлани Костирі пропонують чіткий алгоритм діагностувальних робіт та інтерактивних вправ, що значно полегшує вчителю перехід на нову систему оцінювання в НУШ. Сучасний літературний контекст представлений у розробці Тетяни Федієнко за твором С. Таунсенд. Питання «Як досягти успіху в житті?» винесене в назву уроку, демонструє прагматико-ціннісний підхід до вивчення літератури. Не менш актуальною є робота Аліни Головатої, яка через систему робочих карток до твору Й. Колфера «Артемід Фаул» залучає учнів до активного діалогу з сучасною підлітковою літературою.

Розвиток критичного мислення простежується у стратегіях Валентини Рибальченко, яка на прикладі повісті Вольтера «Простодушний» демонструє техніки проблемного навчання та критичного аналізу. Завершує змістовну лінію посібника ґрунтовний матеріал Інни Козаченко та Людмили Піхулі за новелою Р. Акутагави «Ніс», що пропонує цікаву модель уроку позакласного читання в 9 класі.

Ми переконані, що цей посібник стане для вас надійним дороговказом. Він покликаний допомогти перетворити кожен урок зарубіжної літератури на простір відкриття інсайтів, де панують ціннісні орієнтири, повага до людської гідності та любов до художнього слова.

Бажаємо вам невичерпного натхнення, сміливості у впровадженні цифрових технологій та щирих, зацікавлених поглядів ваших учнів. Нехай цей посібник допоможе вам знайти ту саму нову «точку бачення», яка зробить вашу педагогічну практику ще більш яскравою та результативною!

***З повагою, автор ідеї та укладач
методичного посібника Олена РЕВНИВЦЕВА***

УРОК ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ЗМІНЮЄМО ТОЧКУ БАЧЕННЯ

Марина ВІТКО,

вчитель-методист опорного закладу
«Ліцей №1 імені Героя України
Березняка Євгена Степановича
Помічнянської міської ради
Кіровоградської області»

Інтерактивні ресурси до уроків зарубіжної літератури у 8 класі (за програмою Ольги Ніколенко)

І семестр				
Назва теми	№	Тема уроку	Підручник	Матеріали для уроків – МУЛЬТИМЕДІА (відео, додаткові матеріали)
Вступ. Літературний процес	1	Роди літератури, їхні характерні ознаки. Провідні літературні епохи. Літературний процес.	с. 7-15	https://www.youtube.com/watch?v=I5Vp3Gvm808&t=53s https://www.youtube.com/watch?v=S6CgDjxdE44&list=PLCA1Py0_NCGTJhJDfeMV-zGzJE-8LTcJY-&index=31
Ідеали античності з нами	2	Античність – колиска європейської літератури та культури.	с. 17-21	Коротко про античну літературу - YouTube https://www.youtube.com/watch?v=mh1GF9J_KVw https://www.youtube.com/watch?v=I8LoTwRASU4&list=PLuKEIL_5ZUv-X7IYNt0z4owAlvKhpa8LWg&index=7 https://www.youtube.com/watch?v=x-YJn4Net4k&list=PLuKEIL5ZUv-X7IYNt0z4owAlvKhpa8LWg&index=8 https://www.youtube.com/watch?v=USLI4z35yH4
	3	Давньогрецька міфологія, основні цикли грецьких міфів. Міфи троянського циклу.	с. 22-35	8 клас. Зарубіжна література. Давньогрецька міфологія. Основні цикли давньогрецьких міфів - YouTube 8 клас. Зарубіжна література. Міфи троянського циклу. Троя. Паріс викрадає Єлену. Облога

		«Паріс викрадає Єлену». «Смерть Ахілла». «Троянський кінь». Відображення історичних подій у міфах троянського циклу. Ключові образи та символи міфів.		Трої - YouTube Експрес-урок 1. Античність. Міфи троянського циклу - YouTube https://www.youtube.com/watch?v=t7-xJUSkK8U&list=PLuKEIL5ZUv-X7IYNt0z4owAlvKhpa8LWg&index=9 https://www.youtube.com/watch?v=O1xuKF2ETaw&list=PLgc_c3e_oO_XzsyC6bc0g0KIEXF3Nz5C1&index=7&t=323s
	4	Роди і жанри античної літератури. Гомер (прибл. VIII ст. до н. е.). «Іліада». Гомер, його вплив на розвиток європейської культури.	с. 35-45 с. 46-49	8 клас. Зарубіжна література. Поняття про античність, її хронологічні межі - YouTube 8 клас. Зарубіжна література. Специфіка розвитку літератури в Давній Греції і в Давньому Римі - YouTube
	5	«Іліада» як героїчний епос. Основні події сюжету поеми. «Двобій Ахілла і Гектора» (пісня 22, вірші 140 – 410).	с. 49-59	8 клас. Зарубіжна література. Гомер. «Іліада» (огляд). «Двобій Ахілла і Гектора» - YouTube Відеоурок із зарубіжної літератури Гомер “Іліада” Двобій Ахілла і Гектора. Образи Ахілла та Гектора - YouTube Гомер. "Іліада". Пісня 22 "Двобій Ахілла і Гектора", пісня 24 "Пріам у Ахілла" - YouTube
	6	Тіртеї (друга половина VII ст. до н. е.). «Добре вмирати тому...». Утілення ідеї єдності народу, заклик до спільного героїзму.	с. 60-62	8 клас. Зарубіжна література. Особливості розвитку і види лірики в Давній Греції - YouTube Давньогрецька лірика. Тіртеї. "Добре вмирати тому..." (8 клас) - YouTube
	7	Публій Вергілій Марон (70—19 роки до н. е.). «Енеїда». Історія	с. 63-75	8 клас. Зарубіжна література. «Золота доба» давньоримської літератури. Публій Вергілій Марон - YouTube

		створення. Зв'язок твору з гомерівським епосом, міфологією. Сюжет і композиція.		Давньоримська література. Вергілій. "Енеїда" - YouTube Вергілій - Енеїда СКОРОЧЕНА КНИГА - YouTube
	8	Образ Енея. Ідея громадського служіння, утвердження величі держави. Поеми Гомера і Вергілія. «Заспів» (книга 1, вірші 1—33). «Щит Енея» (книга 8, вірші 626—731).	с. 69-75	8 клас. Зарубіжна література. «Золота доба» давньоримської літератури. Публій Вергілій Марон - YouTube Давньоримська література. Вергілій. "Енеїда" - YouTube Вергілій. Мистецтво пропаганди Уроки літератури - YouTube
Літера- турний міст у сьогоден- ня	9	Річард Бах (нар. 1936). «Чайка Джонатан Лівінгстон» Повість-притча. Історія написання твору. Художній конфлікт твору.	с. 77-87	https://jonathan- academia.online/express- lessons/onlayn- uroky/richard-bakh-chayka- dzhonatan-livingston Дистанційний урок «Річард Бах «Чайка Джонатан Лівінгстон» - 8 клас Зарубіжна література - YouTube
	10	Річард Бах (нар. 1936). «Чайка Джонатан Лівінгстон». Втілення прагнення до високої мети в образі чайки. Вплив філософії та релігії на повість- притчу. Алегоричні образи.	с. 79-87	9 клас. Зарубіжна література. Річард Бах. «Чайка Джонатан Лівінгстон». Алегоричні образи повісті - YouTube Дистанційний урок «Річард Бах. Алегоричні образи повісті «Чайка Джонатан Лівінгстон» - 8 клас - YouTube https://jonathan- academia.online/express- lessons/onlayn-uroky/richard- bakh-chayka- dzhonatan- livingston
Серед- ньовіч- чя: світло крізь темряву	11	Середньовіччя як доба в історії літератури та культури.	с. 87-92	8 клас. Зарубіжна література. Середньовіччя як доба, її хронологічні межі й специфічні ознаки - YouTube https://www.youtube.com/watch? v=G1WkLTUJLiw https://www.youtube.com/watch? v=AyC_E7ITRS0&t=4s
	12	Омар Хаям (прибл. 1048 – 1131). Рубаї.	с. 94-99	8 клас. Зарубіжна література. Золота доба персько- таджицької лірики, її

		Основні теми й мотиви, лаконізм і місткість жанру рубаї.		характерні особливості - YouTube Омар Хайям. Портретний нарис - YouTube Омар Хайям. Цікаві факти життя. Наукова діяльність - YouTube https://jonathan-academia.online/presentation/sere-dnovichchya/omar-khayam-rubayi
	13	Данте Аліґ'єрі (1265 – 1321). «В своїх очах вона несе кохання...» (сонет 11). Утілення в сонеті краси високого почуття кохання.	с. 100-104	8 клас. Зарубіжна література. Аліґ'єрі Данте (1265–1321). Сонет 11 - YouTube https://jonathan-academia.online/express-lessons/dante-aligyeri Урок №30. Аліґ'єрі Данте (1265-132). Сонет 11 («В своїх очах вона несе кохання...»). - YouTube
Літературний міст у сьогодення	14	Ерік Вольф Сігел (1937—2010). «Історія кохання». Сюжет роману.	с. 105-108 с. 108-115	https://www.youtube.com/watch?v=02jqHr9JBL4&t=1s 9 клас. Зарубіжна література. Ерік Вольф Сігел "Історія одного кохання" - YouTube https://jonathan-academia.online/express-lessons/e-sihal-istoriya-kokhannya 9 клас. Зарубіжна література. Ерік Вольф Сігел "Історія одного кохання". Проблеми життя і смерті Ч.1 - YouTube
	15	Ерік Вольф Сігел (1937—2010). «Історія кохання». Сюжет роману – розповідь про зворушливе і трагічне кохання студента, сина мільйонера, до дочки бідного італійського емігранта. Проблематика твору.	с. 115-124	9 клас. Зарубіжна література. Ерік Вольф Сігел "Історія одного кохання" - YouTube https://jonathan-academia.online/express-lessons/e-sihal-istoriya-kokhannya 9 клас. Зарубіжна література. Ерік Вольф Сігел "Історія одного кохання". Проблеми життя і смерті Ч.2 - YouTube
II семестр				
Шедеври Ренесансу	1	Епоха Ренесансу (Відродження) в Європі. Культ античності.	с.126-131	https://www.youtube.com/watch?v=gQnFWNNh5iY https://www.youtube.com/watch?v=2MUNYn_KsKM

	2	Франческо Петрарка. Сонети № 61, 132. Історія кохання в сонетах Ф. Петрарки. Образи ліричного героя та героїні. Структура сонетів Ф. Петрарки.	с. 133-138	8 клас. Зарубіжна література. Епоха Відродження (Ренесансу) в Європі. Гуманізм. Культ античності - YouTube Зарубіжна література. 8 кл. Урок 22 - YouTube https://jonathan-academia.online/presentation/rene-sans/franchesko-petrarka-sonety
	3	Вільям Шекспір. Значення В. Шекспіра для розвитку англійської літератури та світового мистецтва.	с. 140-144	8 клас. Зарубіжна література. Вільям Шекспір (1564–1616). Сонети № 66, 116, 130 - YouTube
	4	Сонети № 66, 116, 130. Основні теми сонетів В. Шекспіра. Відображення внутрішнього світу ренесансної людини. Художні особливості сонетів В. Шекспіра.	с. 144-147	https://www.youtube.com/watch?v=5Y2zW3LTxus 8 клас. Зарубіжна література. Вільям Шекспір (1564–1616). Сонети № 66, 116, 130 - YouTube https://vilyam-shekspir-sonety
	5	Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Історія створення. Конфлікт справжнього почуття і забобонів.	с. 148-152 с. 153-161	https://jonathan-academia.online/express-lessons/vilyam-shekspir-romeo-i-dzhulyetta 8 клас. Зарубіжна література. Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Історія створення - YouTube
	6	Оспівування чистого пристрасного кохання Ромео і Джульєтти, вплив кохання на людську особистість. Проблема життя і смерті. Трактатування фіналу.	с. 161-167	8 клас. Зарубіжна література. Проблема життя і смерті. - Трактатування фіналу - YouTube https://jonathan-academia.online/express-lessons/vilyam-shekspir-romeo-i-dzhulyetta
	7	Мігель де Сервантес Сааведра. «Дон	с. 169-178 с. 178-182	8 клас. Зарубіжна література. Мігель де Сервантес Сааведра (1547–1616). «Дон

		Кіхот. Історія створення роману, його зв'язок із лицарськими романами, пародійний характер. Особливості сюжету і композиції твору.		Кіхот» І частина - YouTube https://jonathan-academia.online/express-lessons/migel-de-servantes-saavedra-don-kikhot https://www.youtube.com/watch?v=rCVnm4f5igM&t=13s
	8	Конфлікт високих прагнень Дон Кіхота і буденної дійсності, неможливості реалізації ідеалів героя. Дон Кіхот і Санчо Панса – вічні образи, у яких утілено високу мрію і прагматизм. «Донкіхотство». Широта філософського змісту твору.	с. 183-190	https://www.youtube.com/watch?v=z_MFGKYsWd0&t=1s https://jonathan-academia.online/express-lessons/migel-de-servantes-saavedra-don-kikhot
Літературний міст у сьогодення	9		с. 192-197	Б. Космовська. «Буба», «Буба: мертвий сезон». Онлайн урок (О. Ніколенко). 8 клас. 16.05.2022 - YouTube
	10	Барбара Космовська. «Буба». Сімейні цінності у творах.	с. 197-208	Б. Космовська. «Буба», «Буба: мертвий сезон». Онлайн урок (О. Ніколенко). 8 клас. 16.05.2022 - YouTube
Бароко і класицизм	11	Бароко як доба і художній напрям у європейській літературі й мистецтві. Історичні умови, філософсько-естетичні засади та ознаки класицизму.	с. 210-226	https://www.youtube.com/watch?v=qA7tWwL08g0&t=620s
	12	Мольєр. «Міщанин-шляхтич». Мольєр – майстер класицистичної комедії. Художнє	с. 227-233	8 клас. Зарубіжна література. Мольєр (1622–1673). «Міщанин-шляхтич» - YouTube Мольєр. «Міщанин-шляхтич». Онлайн урок (О. Ніколенко). 8 клас.

		новаторство Мольєра у драматургії, вплив його відкриттів на світове театральне мистецтво. Історія створення комедії «Міщанин-шляхтич».		04.04.2022 - YouTube
	13	Мольєр «Міщанин-шляхтич». Тематика і проблематика твору, його загальнолюдське значення.	с. 234-257	8 клас. Зарубіжна література. Тематика і проблематика твору, його загальнолюдське значення - YouTube Мольєр. «Міщанин- шляхтич». Онлайн урок (О. Ніколенко). 8 клас. 04.04.2022 - YouTube

Олена АБРОСКІНА,

вчитель-методист комунального закладу «Ліцей «Європейська освіта» Кропивницької міської ради»

Завдання для допитливих читачів (8 клас). Аналізуємо. Розмірковуємо. Пишемо

1. Порівняйте образи Артеміса Фаула (з серії книг Йона Колфера «Артеміс Фаул») та Гаррі Поттера (з серії книг Джоан Роулінг «Гаррі Поттер»). Проаналізуйте їхні схожі та відмінні риси характеру, мотивацію, обставини життя та вплив на світ, в якому вони існують.

Для виконання завдання ви можете скористатися наступними аспектами для порівняння:

- **Походження та сімейне оточення:** Які обставини їхнього народження та виховання? Як сім'я вплинула на формування їхніх особистостей?
- **Риси характеру та особисті якості:** Які їхні ключові позитивні та негативні риси? Як вони проявляються в їхніх діях та рішеннях?
- **Мотивація та цілі:** Що ними рухає? Які їхні головні прагнення та бажання? Як їхні цілі змінюються протягом розвитку сюжету?

- **Ставлення до магії/надприродного:** Як вони взаємодіють зі світом магії (у випадку Гаррі) або з ельфійським світом (у випадку Артеміса)? Яке їхнє ставлення до цих сил?
- **Роль у суспільстві/світі:** Який вплив вони мають на світ, в якому живуть? Яку позицію вони займають у боротьбі добра і зла (якщо така присутня)?
- **Друзі та союзники:** Хто їхні найближчі друзі та союзники? Яку роль ці люди відіграють у їхньому житті та пригодах?
- **Розвиток персонажа:** Як їхні характери змінюються протягом серії книг? Які важливі уроки вони засвоюють?

Форма виконання:

Ви можете оформити свою роботу у вигляді:

- **Порівняльної таблиці:** де в стовпчиках будуть імена персонажів, а в рядках – аспекти для порівняння.
- **Розгорнутого есе:** у якому ви послідовно порівнюватимете різні аспекти образів, наводячи приклади з текстів.
- **Схеми Вена:** для наочного відображення спільних та відмінних рис.

Ключові питання для роздумів:

- Що робить кожного з цих персонажів унікальним?
- Які спільні архетипи вони можуть представляти в літературі?
- Чи можна назвати когось із них позитивним чи негативним героєм однозначно? Чому?
- Який із цих персонажів вам ближчий і чому?

Це завдання допоможе глибше зрозуміти складність та багатогранність літературних образів і розвинути навички порівняльного аналізу.

Бажаю успіху!

2. Творчі завдання з елементами критичного мислення за твором Сью Таунсенд «Таємний щоденник Адріана Моула».

Завдання 1: «Життя без рожевих окулярів»

Завдання: Напишіть одну сторінку з щоденника Адріана, де він описує подію, яка в реальному житті була б нудною чи буденною, але в його уяві набуває драматичних чи героїчних рис. Поясніть, чому саме такий контраст є ключовим для розуміння його характеру.

Принцип оцінювання:

- **Логіка та критичне мислення (4 бали):** Оцінюється здатність учня знайти та пояснити контраст між реальністю та уявленнями Адріана. Наскільки глибоко розкрито причини такого сприйняття світу (наприклад, бажання бути особливим, вплив літератури, підлітковий максималізм).
- **Творчість (3 бали):** Оригінальність обраної події та креативність у її драматизації.
- **Відповідність стилю (3 бали):** Наскільки текст відповідає щоденниковому стилю Адріана (мова, інтонація, емоції).

Завдання 2: «Діалог епох»

Завдання: Уявіть, що Адріан Моул зустрівся з сучасним підлітком. Складіть діалог між ними, де кожен розповідає про свої проблеми, переживання та щоденні турботи. Проаналізуйте, які з проблем є універсальними для підлітків, а які – специфічними для 80-х років XX століття.

Принцип оцінювання:

- **Критичний аналіз (5 балів):** Виявлення та аргументація універсальних і специфічних проблем. Учень повинен чітко розрізняти, що є характерним для підліткового віку взагалі (перше кохання, нерозуміння з боку дорослих) і що — для конкретної епохи (політична ситуація, відсутність інтернету).
- **Якість діалогу (3 бали):** Діалог має бути живим, реалістичним, відображати характери персонажів.
- **Глибина порівняння (2 бали):** Наскільки ґрунтовно проведене порівняння, чи є висновки, що виходять за рамки поверхових спостережень.

Завдання 3: «Психологічний портрет»

Завдання: Оберіть одного з другорядних персонажів (наприклад, Пандора, Сьюзан Моул, Пан Лукас) і напишіть його/її психологічний портрет з точки зору Адріана. Потім створіть короткий "альтернативний" портрет цього ж персонажа, але вже з об'єктивної, незалежної позиції.

Принцип оцінювання:

- **Розуміння перспективи (4 бали):** Наскільки учень враховує упередженість Адріана та його суб'єктивне сприйняття. Чи чітко видно, що це погляд закоханого хлопчика чи сина.
- **Об'єктивний аналіз (4 бали):** Здатність відсторонитися від точки зору оповідача і створити більш збалансований портрет, що ґрунтується на фактах та вчинках персонажа.
- **Писемні навички (2 бали):** Чіткість викладу, логічна структура тексту.

Завдання 4: «Адріан-політик»

Завдання: Уявіть, що Адріан Моул вирішив балотуватися на посаду старости класу (президента школи, мера міста тощо). Напишіть його передвиборчу програму. Використайте прийоми критичного мислення, щоб проаналізувати, наскільки його обіцянки реалістичні та чи відповідають вони реальним потребам його однокласників (учнів та учениць закладу, мешканців міста).

Принцип оцінювання:

- **Критичний аналіз (5 балів):** Оцінюється здатність учня оцінити передвиборчу програму з погляду її реалістичності. Наскільки він враховує характер Адріана (його амбіції, романтизм, але й наївність) і як це відображається в обіцянках.
- **Творчість (3 бали):** Наскільки оригінальною та цікавою є сама програма.
- **Аргументація (2 бали):** Обґрунтування, чому ті чи інші обіцянки є або не є реалістичними, з посиланнями на події з книги.

Завдання 5: «Суд над батьками»

Завдання: Організуйте «судове засідання», де Адріан Моул виступає з обвинуваченням своїх батьків у «недбалому вихованні». Підготуйте три-чотири аргументи, які б підтверджували його позицію, та три-чотири аргументи для захисту батьків. Зробіть висновок, хто, на вашу думку, є більш відповідальним за сімейні проблеми.

Принцип оцінювання:

- **Двостороння аргументація (6 балів):** Здатність учня розглянути проблему з обох боків, не упереджено. Оцінюється якість та переконливість як аргументів обвинувачення, так і захисту, що ґрунтуються на тексті твору.
- **Власний висновок (4 бали):** Якість і глибина власного висновку. Чи ґрунтується він на критичному аналізі, а не на емоціях. Чи є висновок логічним і обґрунтованим.

Завдання 6: «Ідеальний щоденник»

Завдання: Створіть «ідеальний щоденник», який міг би вести Адріан, якби він навчився краще аналізувати події, не піддаючись емоціям. Опишіть три ключові події з книги, але з нової, більш зрілої перспективи. Що б він думав, якби був більш самокритичним і реалістичним?

Принцип оцінювання:

- **Аналіз характеру (4 бали):** Наскільки учень розуміє відмінність між "реальним" Адріаном і його "ідеальною" версією. Що саме змінилося в його мисленні та ставленні до світу?
- **Переписування тексту (4 бали):** Якість переписаних уривків. Чи дійсно вони відображають нову, більш зрілу позицію, зберігаючи при цьому дух твору.
- **Глибина рефлексії (2 бали):** Наскільки учень здатен пояснити, чому саме такий підхід до подій був би кращим для Адріана.

Вікторія ШЕВЧЕНКО,

вчитель-методист ліцею «Інтелект»

Знам'янської міської ради

Кіровоградської області

Конспект уроку за темою «Сонети Вільяма Шекспіра 66, 130.

Теми сонетів, художні особливості, відображення внутрішнього світу людини»

Мета: розвиток предметних і комунікативних компетентностей: уміння визначати художні особливості сонетів; аналізувати ліричні твори; шляхом аналізу з'ясувати бачення Шекспіром внутрішнього світу людини, її емоційного стану; характеризувати мовні засоби сонетів; удосконалювати навички виразного читання поетичних творів; висловлювати своє ставлення до прочитаного. ХІД РОБОТИ <u>I. Вступне слово учителя.</u> - пошуки Шекспіром особливостей внутрішнього світу людини, можливості втілити їх у драматичних творах та, особливо, в ліриці. <u>II. Робота з теоретико-літературними поняттями.</u>	- Таким постає світ. Він являє собою картину перевернутої світобудови. Адже панують зовсім не ті речі, яких прагне людина. На відміну від митців Відродження, які змальовували гармонійно розвинену людину, суспільство, Шекспір відображає реальний світ, який є далеким від ідеалу, в якому немає гармонії. - Але людина і світ все ж таки існують, не гинуть. <u>Чому?</u> - Отже, людину і світ тримає любов. 3.СОНЕТ 130 (перекл. Д. Паламарчука): 1)Виразне читання сонету https://www.youtube.com/shorts/ckYUpCDvhoE
---	---

- Який жанр лірики обирає для цих пошуків Шекспір? – Пригадайте, що являє собою сонет як ліричний жанр? Хто з поетів був майстром цього жанру? <u>Робота з хмаринкою слів (Додаток 2).</u> - Ці поети писали італійською мовою, і сонети називались італійськими. - <u>Шекспір створив власну будову сонету</u>, яка більше відповідала можливостям англійської мови, особливостям його власного стилю, <u>цей сонет отримав назву шекспірівського або англійського</u> I строфа – 4 рядки, II – 4 рядки, III – 4 рядки, IV – 2 рядки. <u>III. Робота з художніми текстами.</u> 1. Тематика сонетів Шекспіра: - пізнання внутрішнього і зовнішнього світу; - прагнення зрозуміти почуття (дружба, кохання); - пошук сенсу життя. 2. СОНЕТ 66: 1) Виразне читання сонету (перекл. Д. Паламарчука) https://www.youtube.com/watch?v=kxM8BKQOObo 2) Аналітико-інтерпретаційна діяльність: - Ваші враження від прочитаного твору. Поясніть. - Яким є настрій цього сонету? - У якому емоційному стані перебуває ліричний герой на початку твору? Чим зумовлений його стан, на ваш погляд? - Яким же постає світ? (Відобразимо за допомогою схеми1). - Які художні прийоми використовує автор? (<i>образи-антитези, порівняння, епітети, метафори, уособлення</i>) Чому саме такі?	- Ваші враження від прочитаного твору. - Що, хто є предметом зображення у сонеті? • Техніка 3-2-1 Бачу 3 кольори: чорний, колір троянд, кораловий. Чую 2 звуки: кроків, дихання. Відчуваю 1: доторк до дроту. - Якою постає кохана жінка ліричного героя? (Схема 2) - Які художні прийоми використовує автор? (<i>образи-антитези, порівняння, епітети, метафори, уособлення, оксиморон</i>) Чому саме такі? - Зовсім не казкова красуня. Чим же ця жінка є «найкращою поміж тими, що славлені похвалами пустими»? - Як ви думаєте, чому вона не має жодної ідеальної риси? - <u>До попереднього висновку, що світ і людину тримає любов, можна додати, що реальне кохання справжньої, а не ідеальної, вигаданої людини.</u> - Сонети Шекспіра написані наприкінці XVI ст. Чи мають вони зв'язок з сучасністю, на ваш погляд? IV. <u>Рефлексія.</u> - Сьогодні мені СПОДОБАЛОСЬ... - НЕ СПОДОБАЛОСЬ... - БУЛО ЦІКАВИМ... V. <u>Д/з:</u> підготувати виразне читання напам'ять сонету Шекспіра; зняти відео для соцмереж або відеосупроводу уроку зарубіжної літератури власного «акторського» виконання одного з сонетів Шекспіра (завдання за вибором).
---	---

СХЕМА 1
СВІТ

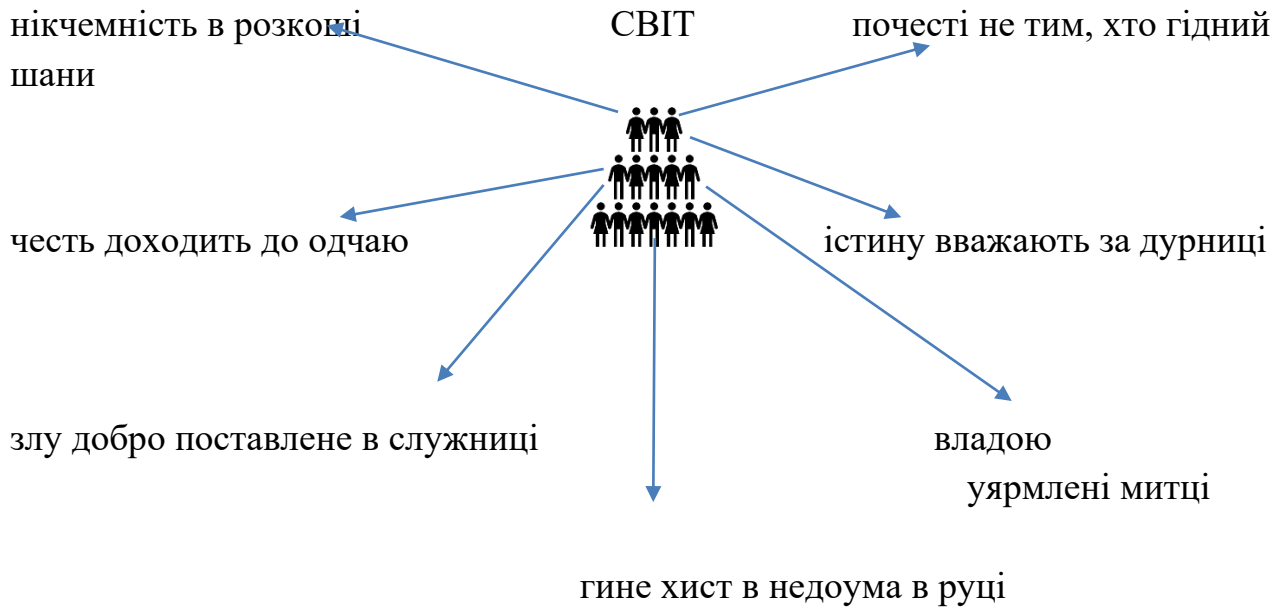

СХЕМА 2

ВОНА

Очі – НЕ сонце
Уста – НЕ корали
Плечі – НЕ білосніжні
Обличчя – НЕ троянди
Дихання – НЕ конвалії
Голос – НЕ музика
Хода – НЕ богиня

ВІН

Але
НАЙКРАЩА
поміж тими, що
славлені
похвалами пустими

САМЕ для НЬОГО
ТОМУ, ЩО

Ірина НЕВКРИТА,
вчитель-методист ліцею «Дивосвіт»
Знам'янської міської ради
Кіровоградської області

Конспект уроку за темою «Вічний образ Дон Кіхота. Мрія і реальність у романі Сервантеса»

Мета уроку:

- **Знаннєва:** ознайомити учнів із проблематикою роману, показати співіснування світу ілюзій та реальності.
- **Розвивальна:** формувати навички критичного мислення, роботи в групі, творчого самовираження.
- **Виховна:** виховувати цінність мрій, ідеалів, толерантність до інакшого бачення світу.

Обладнання:

- інтерактивна дошка / мультимедійний проєктор;
- ілюстрації до роману (Гюстав Доре, Пабло Пікассо);
- уривки з балету Л. Мінкуса «Дон Кіхот»;
- картки для рольової гри та вікторини;
- доступ до смартфонів / інтернету (для мемів чи TikTok-завдання).

Хід уроку

1. Організаційний момент. Мотивація (5 хв.)

- На дошці (екрані) – мем: Дон Кіхот б'ється з Wi-Fi роутером (малюнок створено за допомогою ШІ).

Учитель: «Дон Кіхот бореться з вітряками. А з чим боремося ми сьогодні?»
Відповіді учнів (жартівливі й серйозні).

Висновок: у кожної епохи свої «вітряки».

2. Актуалізація знань (7 хв.)

Міні-вікторина «Правда чи вигадка про Дон Кіхота?»

- Дон Кіхот був справжнім лицарем. (Ні, уявним).
- Санчо Панса був розумнішим за свого пана. (Так, практичний).
- Дон Кіхот хотів служити правді й справедливості. (Так).

Обговорення: «Чому цей герой став відомим на весь світ?»

3. Дослідження тексту в групах (15 хв.)

Клас ділиться на 4 групи:

- Реалісти** – складають таблицю: як один і той самий епізод виглядав у світі Дон Кіхота та у світі Санчо.
- Моралісти** – обговорюють: «Чи був Дон Кіхот смішним чи величним?» (пишуть аргументи «за» і «проти» на схемі «Фішбоун»).
- Художники** – створюють швидкий комікс (малюнок) «Дон Кіхот у XXI столітті» (наприклад, бореться з корупцією, булінгом, фейками).
- Режисери** – готують «живу скульптуру» (застигла сценка бою з вітряками).

Презентація результатів (по 2-3 хвилини).

4. Інтерактив «Суд над Дон Кіхотом» (8 хв.)

Ролі: суддя, прокурор, адвокат, свідки (Санчо, селяни, навіть вітряк чи Росинант).

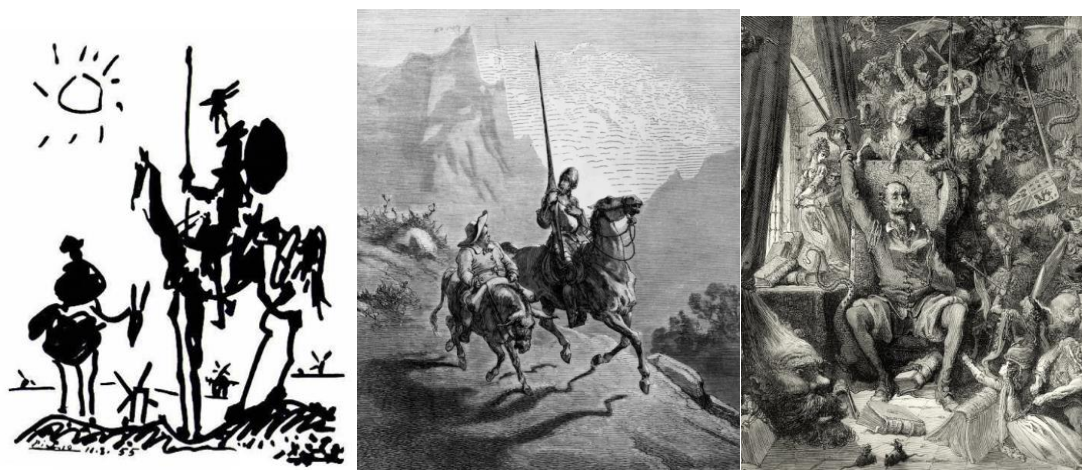
Питання: «Чи винен Дон Кіхот у тому, що жив у світі ілюзій?»

Учні аргументують, клас голосує.

Висновок: у кожному є трохи Дон Кіхота і Санчо.

5. Мистецька інтеграція (5 хв.)

Перегляд картини Пікассо «Дон Кіхот» та ілюстрацій Гюстава Доре.

Прослуховування (перегляд) уривку із балету Мінкуса.

Завдання: визначити, яка форма мистецтва (живопис, музика, література) краще передає образ Дон Кіхота.

6. Рефлексія (5 хв.)

Психологічний міні-тест «Ти – Дон Кіхот чи Санчо?» (3-4 запитання).

Вправа «Одне слово»: кожен називає одне слово, яке для нього означає Дон Кіхот (мрійник, ідеаліст, смішний, добрий, божевільний, сміливий тощо).

7. Домашнє завдання (на вибір, творче)

1. Написати есе: «Моє особисте донкіхотство» (де я мрію, коли інші сміються).

2. Створити мем або TikTok-відео «Дон Кіхот сьогодні».

3. Намалювати власного «вітряка» – проблему, яка здається непереможною.

Підсумок уроку

Учитель: Дон Кіхот навчив нас, що мрії можуть виглядати смішними, але саме вони рухають світ уперед. Реалісти його зупиняють, а ідеалісти роблять неможливе можливим.

Зразок-макет презентації до уроку «Дон Кіхот – вічний мрійник»

Слайд 1. Заголовок

Тема: «Вічний образ Дон Кіхота. Мрія і реальність у романі Сервантеса»
(Ілюстрація: Пікассо «Дон Кіхот» (чорно-біла, лаконічна).

Слайд 2. Актуалізація

Питання: «З чим бореться людина сьогодні?» (Картинка-мем: Дон Кіхот і Wi-Fi роутер).

Слайд 3. Хто такий Дон Кіхот?

- Бідний ідальго, який повірив у книжки про лицарів.
- Вирішив відродити лицарські подвиги.
- У супроводі Санчо Панси мандрує, бореться з «несправедливістю».
(Фото: класична ілюстрація Доре)

Слайд 4. Світ Дон Кіхота

- Світ реальності (звичайні селяни, вітряки, корчми).
 - Світ ілюзій (лицарі, велетні, чарівні замки).
- Завдання для учнів: скласти таблицю «Реальність – Уява».

Слайд 5. Символ вітряків

Сцена бою з вітряками.
Пояснення: символ боротьби з ілюзорними ворогами.
Але й символ віри в ідеали.
(Ілюстрація: Дон Кіхот атакує вітряки).

Слайд 6. Дон Кіхот і Санчо Панса

Дон Кіхот — мрійник, ідеаліст.
Санчо — практик, реаліст.
Питання: «Кого більше у вас: Дон Кіхота чи Санчо?»

Слайд 7. Суд над Дон Кіхотом

Чи винен герой у тому, що жив ілюзіями? Аргументи «за» і «проти».
Інтерактив: коротка рольова гра.

Слайд 8. Дон Кіхот у мистецтві

- Картина Пікассо «Дон Кіхот» <https://www.wikiart.org/uk/pablo-pikasso/don-kikhot-1955>
- Ілюстрації Гюстава Доре
https://arthive.com/uk/gustavedore/works/381798~Illjustratsija_k_romanu_MS_ervantes_a_Don_Kikhot
https://arthive.com/uk/publications/894~Don_Kikhot_s_luchshimi_kartinami_i_illjustratsijami_ot_Dore_i_Dali_do_Serova_i_Zvereva
- Уривок із балету Мінкуса
https://www.youtube.com/watch?v=7FjpPerhKho&ab_channel=LvivNationalOpera

Завдання: «Яке мистецтво найкраще передає образ героя?»

Слайд 9. Дон Кіхот сьогодні

- Донкіхотство = мрійництво, боротьба за ідеали.
 - Сучасні «донкіхоти» – волонтери, мрійники, винахідники.
- Завдання: придумати власний «вітряк» XXI століття.

Слайд 10. Рефлексія

- Тест «Ти — Дон Кіхот чи Санчо?»
- Вправа «Одне слово»: «Для мене Дон Кіхот — це...»

Слайд 11. Домашнє завдання

- Есе: «Моє особисте донкіхотство».
- Мем або ТікТок-відео «Дон Кіхот сьогодні».
(Малюнок: «Мій вітряк — моя боротьба»)

Слайд 12. Висновок

- Цитата: «Мрії можуть здаватися смішними, але саме вони змінюють світ».
- Фінальне фото: Дон Кіхот і Санчо на дорозі.

Світлана КОСТИРЯ,
старший вчитель
Червонокам'янського ліцею
Попельнастівської сільської ради
Олександрійського району
Кіровоградської області

**Завдання для діагностувальних робіт за групами результатів та
інтерактивні вправи**

8 клас

ЗАВДАННЯ 1. Діагностувальна робота за ГР 1 (усно взаємодіє).

Аудіювання (сприймання інформації на слух).

Прослухайте текст і виконайте тестові завдання до нього.

ВИКРАДЕННЯ ЄЛЕНИ

Давньогрецький міф

З високого Тайгета, що здіймається на півдні Еллади, весело струмить річка Еврот і далі швидко тече зеленою долиною, омиваючи Спарту – місто-державу, знамените з давніх-давен. Гучної слави Спарта набула ще за царя Тіндарея, Персеєвого онука. Він був знаний по всій Елладі, знаний не своїм великим багатством, не звитяжним військом, а завдяки юній дочці Єлені, чия божественна краса сліпила очі й тьмарила розум. Матір'ю Єлени була красуня Леда, така гарна, що навіть Зевс задивлявся на неї з Олімпу. Тіндарей і Леда мали чотирьох дітей, двох синів-близнят – Кастора і Полідевка й двох дочок — Клітемнестру та Єлену. Правда, тямущі люди казали, що батьком Єлени був сам Зевс Громовержець, бо хіба можна було інакше пояснити її небесну красу? Старшу дочку, Клітемнестру, віддали за мікенського царя Агамемн'она, а до Єлени посватався його брат Менелай. Та не тільки менший Атрід сподівався побратися з прекрасною спартанкою. З усієї Еллади до Тіндареєвого палацу почали збиратися найкращі, найсміливіші герої. Сватати Єлену надумали навіть нащадки богів. Проте хіба можна перелічити всіх, що понаїхали в Спарту! Аж сам Тіндарей розгубився, не знаючи, кому з тих славетних мужів віддати дочку та як це вчинити, щоб не образились інші й зопалу не схопились за мечі. Але ще до того цар Тіндарей – за його ж таки радою – зібрав усіх мужів і сказав:

- Любі гості мої! Сьогодні я справляю велику жертву безсмертним богам, щоб вони дали моїй доньці щастя у шлюбі. Нехай Єлена сама обере серед вас того, хто їй найлюбіший. Усім аж дух у могутніх грудях затамувало, коли вийшла до них нарешті Єлена. Ясно всміхаючись, Тіндареєва дочка підійшла до Менелая Атріда і простягла йому руку. Коли згодом Тіндарей прощався з життям, він передав царську владу над Спартою своємулюбому зятеві Менелаяу та заповів йому і Єлені мирно, у коханні й злагоді жити. Так

вони і жили, ростили дочку Герміону і навіть гадки не мали, що на них неминуче суне важка чорна хмара. Але вже падали віковічні дерева на зеленій Їді, троянській горі. То найкращі майстри царя Пріама будували корабель, міцний, витривалий, щоб царевич Паріс легко доплив до Еллади. За звичаєм, корабельний ніс мало прикрасити визолочене погруддя однієї з могутніх богинь – Гери чи Афін Паллади, що завжди допомагають мореплавцям у довгих, небезпечних мандрах. Однак, на подив майстрам, Паріс звелів поставити інше погруддя — нехай його корабель веде Афродіта, богиня кохання і вроди. Нікому Паріс не сказав, яка справжня мета його подорожі. Всі повірили, а насамперед батько і мати, що юнак їде розважитись та побачити світу. Не повірила тільки Кассандра, його рідна сестра. Невдовзі білі вітрила вже майоріли далеко в морі, і лазурові хвилі невпинно розтинав ніс корабля із золотим погруддям Кіпріди. У зеленій Спарті ясночоллий цар Менелай з пошаною прийняв чужодальних гостей. Він багато чув про могутнє заморське місто Трою та про її володаря Пріама.

Цар Менелай запросив гостей на почесні місця і, поки прислужники ладнали пишну вечерю, розпитав юнаків про їхніх батьків, про міцномуровану Трою та як їм велося в путі. Паріс знав – Єлена прекрасна, так усі про неї казали. Врода Менелаєвої дружини так збентежила юнака, що він не міг і на слово здобутись. Єлена дивилася на стрункого юнака, на його збентежене вродливе обличчя, і в її серці спалахнув пекучий вогонь. А потім була довга вечір, і зичливий господар ревниво пригощав заморських гостей. Уранці він мав виїхати далеко, аж на острів Крит, у якійсь пильній справі. Тож він доручав гостей своїй любій дружині, а їх просив дбати про господиню. Наступного дня Паріс і Єлена zostалися вдвох: Менелай поїхав. Та, певне, була ще з ними невидима для смертних очей золота Афродіта, бо в кожному їхньому погляді й слові відчувалось нестримне кохання. Тепер Паріс уже не мовчав, а говорив вільно, натхненно:

- Ні, сюди я приїхав не торгувати з містами Еллади, не милуватися ними, і не буря прибила до Спарті мій корабель. Я приїхав заради тебе, Єлено, бо у мріях бачив ці променисті очі, це дивне обличчя. Ні, навіть у мріях ти не була така сліпуче-гарна, як насправді в житті.

- Ти бачив мене у мріях? – здивувалась Єлена.

- Ще й скільки разів! Бо мені сама Афродіта обіцяла тебе.

Це вона послала мене в далеку дорогу, вона вгамувала хвилі, дала ходовий вітер і сама повела корабель. Заради тебе я знехтував дарами найперших богинь – Гери й Афін Паллади, що обіцяли мені владу і славу.

Швидко мчав назад корабель, прикрашений золотим погруддям богині кохання. А Паріс квапив раз у раз веслярів, бо надто боявся, що перестріне їх у відкритому морі корабель Менелая. Нараз море стало чорніти й братися білими гребінцями, вітер подужчав, загув, небо повилося в важкі хмари, і вже не хвилі, а справжні буруни понесли корабель, наче тріску, по морю. І справді, бурю на морі зняла ображена Гера. Власне, Паріс уже вдруге образив її, тепер як богиню

шлюбу й родини. Угледівши з високого Олімпу Парисів корабель, а на ньому Єлену, Гера не на жарт розгнівилась і надумала потопити зухвальців. А корабель, розтинаючи високу хвилю, підняв догори ніс, і в очі їм сяйнуло золоте погруддя богині Афродіти, яка обіцяла Парису щастя в коханні. І справді, золота богиня врятувала їх від бурі та щасливо довела корабель до троянського берега. Насторожено, мовчки зустріли Париса троянці, бо до них уже долинули з Еллади якісь темні чутки. А як дізнались, кого він привіз, спохмурніли обличчя в мужів, надто добре всі розуміли, чим це загрожує Трої, але ніхто з-поміж них не дорікнув Парисові, бо, коли Єлена ступила на вулиці Трої, навіть старі люди підводилися зі своїх місць, вражені її небесною вродою. А молодші казали: «Заради такої краси і воювати не сором!» І тільки Кассандра, Парисова віща сестра, глухо ридала.

Аудіювання

Тест на 12 запитань. Кожна правильна відповідь – 1 бал.

1. Де бере початок річка Еврот?

а) На Криті, б) на Тайгеті в) на Парнасі г) на Олімпі

2. Яке місто омиває річка Еврот?

а) Афіни б) Спарту в) Мікени г) Трою

3. Хто був батьком Єлени за офіційною версією?

а) Зевс б) Агамемнон в) Тіндарей г) Посейдон

4. Скільки дітей мали Тіндарей і Леда?

а) двоє б) троє в) четверо г) п'ятеро

5. Хто був чоловіком Клітемнестри?

а) Менелай б) Парис в) Пріам г) Агамемнон

6. Яке рішення прийняв Тіндарей, щоб уникнути суперечок між женихами Єлени?

а) сам обрав зятя

б) віддав дочку Аїду

в) дозволив доньці зробити самій вибір

г) провів жеребкування

7. Кому віддала Єлена перевагу?

а) Агамемнону б) Ахіллу в) Менелаю г) Парису

8. Хто спорудив корабель для Париса?

а) Ахілл б) Міккенські майстри в) майстри царя Пріами г) Менелай

9. Чиє погруддя прикрасило ніс корабля Париса?

а) Гери б) Афіни в) Артеміді г) Афродіти

10. Хто з троянців не повірив у «звичайну подорож» Паріса?

- а) Еней б) Пріам в) Кассандра г) Артеміда

11. Чому Гера образилися на Паріса?

- а) він не приніс їй жертву б) образив її як богиню шлюбу та родини
в) викрав її улюбленого бика г) не запросив її на бенкет

12. Як троянці зустріли Єлену?

- а) насторожено, але захоплені її красою б) з обуренням і вигнали
в) радісно і з бенкетом г) із прокляттями та сльозами

КЛЮЧ:	1.б	7.в
	2.б	8.в
	3.в	9.г
	4.в	10.в
	5.г	11.б
	6.в	12.а

ЗАВДАННЯ 2. Античність. Гра «Виправ помилки».

Прочитати крилаті вислови з першої колонки, знайти в них помилки; в другій колонці записати виправлений варіант.

Крилатий вислів з помилкою	Правильний варіант
Танталові п'яти	
Сізіфова скриня	
Ахіллесовий кінь	
Пандорина мука	
Аріаднина п'ята	
Троянська нитка	

Відповіді:

Крилатий вислів з помилкою	Правильний варіант
Танталові п'яти	<i>Танталові муки</i>
Сізіфова скриня	<i>Сізіфова праця</i>
Ахіллесовий кінь	<i>Ахіллесова п'ята</i>
Пандорина мука	<i>Пандорина скриня</i>
Аріаднина п'ята	<i>Аріаднина нитка</i>
Троянська нитка	<i>Троянський кінь</i>

ЗАВДАННЯ 3. Складаємо кросворди за ключовим словом.

Є тільки одне слово за вертикаллю – **ЛІТЕРАТУРА**. Але яке велике, яскраве і об'ємне слово.

J
I
T
E
P
A
T
Y
P
A

ЗАВДАННЯ 1. Літературні жанри і стилі. Перехідні явища в літературі.

- культурно-мистецька доба => напрям => жанр, художній твір, автор*

ЗАВДАННЯ 2. Твір К. Нестлінгер «Маргаритко, моя квітко».

Діагностувальна робота за ГР 3 (письмово взаємодіє). Творче завдання «Напиши листа для Маргаритки».

Творче завдання «Напиши листа для Маргаритки».

Уявіть, що ви –друг або подруга Маргаритки. Вона щойно поділилася з вами своїми переживаннями. **Напишіть лист-пораду для неї:**

- Як впоратися з почуттям самотності.
- Що зробити, аби стати впевненішою у собі.
- Яку підтримку ви могли б їй дати.

У листі використайте щонайменше три аргументи та завершіть його словами підбадьорення.

Візуалізація «Квітка почуттів»

Намалюйте квітку, де кожна пелюстка символізує почуття Маргаритки:

- сором
- самотність
- страх
- радість
- надія ...

У середині квітки напишіть слово, яке, на вашу думку, найкраще описує ідею твору.

ЗАВДАННЯ 3. Твір Барбари Космовської «Позолочена рибка».

Діагностувальна робота за ГР 4 (досліджуємо текст). Тестування.

1. У Аліції було прізвисько:

- а) Люто Ображена Подружка
- б) Страшенно Розпещена Одиначка
- в) Круто Одягена Модниця
- г) Вільна Клубна Тусовщиця

2. Дідусь подарував Аліції фотоапарат фірми

- а) «Полароїд»
- б) «Зеніт»
- в) «Нікон»
- г) «Кодак»

3. У маминому кабінеті висів портрет...

- а) Барбари Космовської
- б) Астрід Ліндгрєн
- в) Донни Тартт
- г) Сильвії Плат

4. Як Сара заробляла гроші?

- а) розносила газети і рекламні буклети
- б) вигулювала сусідських собак
- в) мила автомобілі на мийці
- г) продавала на базарі овочі

5. Який подарунок Аліція отримала на день народження?

- а) MP3-плеєр
- б) ланцюжок із кулоном-ящіркою
- в) велику м'яку іграшку
- г) нову сукню

6. Хлопця, якого кохала Аліція, звали...

- а) Роберт
- б) Фридерик
- в) Анджей
- г) Костек

7. Пристрастю Роберта була...

- а) література
- б) музика
- в) художнє мистецтво
- г) спорт

8. Як Аліція називала свій електронний щоденник?

- а) листи до себе
- б) хроніки життя
- в) літопис Аліції
- г) записки про Аліцію

9. Чому тато не зміг приїхати і забрати Аліцію після літніх канікул?

- а) у нього зламалась машина, б) Фридерик виявився дуже хворий.
в) міс Літа не дозволила йому це зробити. г) Роберт хотів відвезти її сам.

10. Яке прізвисько мав Фридерик?

- а) Ящірка б) Мавпочка в) Вужик г) Коник

11. Чому мама і Аліція посварились?

- а) Мама не готувала вечері і Аліція була голодна.
б) Аліція і Сара влаштували дівич-вечір, а маму не запросили.
в) Аліція видалила файл із маминою роботою з комп'ютера.
г) Аліція запросила Роберта в гості, але мама була проти.

12. Кого купили Аліція для Фрицика?

- а) папужку-нерозлучника б) ящірку в) кошеня г) золоту рибку

Ключ до тесту:

1.б	7.б
2.в	8.а
3.б	9.б
4.г	10.б
5.б	11.г
6.а	12.г

Тетяна ФЕДІЄНКО,

вчитель-методист комунального
закладу «Ліцей імені Тараса
Шевченка Кропивницької міської
ради»

Конспект уроку за темою «Як досягти успіху в житті? (за твором Сью Таунсенд «Таємний щоденник Адріана Моула»)

Мета: ознайомити учнів з особливостями зображення життєвих труднощів і прагнень підлітка у творі Сью Таунсенд; розкрити риси характеру героя, що допомагають або заважають йому досягати успіху; формувати вміння аналізувати художній твір та працювати з цитатами; розвивати критичне та аналітичне мислення; формувати навички самоаналізу, самооцінки та усвідомлення власних досягнень;

виховувати повагу до цінностей, сім'ї та оточення, вчити бачити в труднощах нові можливості.

Обладнання: текст твору, інтерактивні вправи, кольорові олівці, аркуш паперу.

Тип уроку: урок формування нових знань, розвитку умінь та навичок.

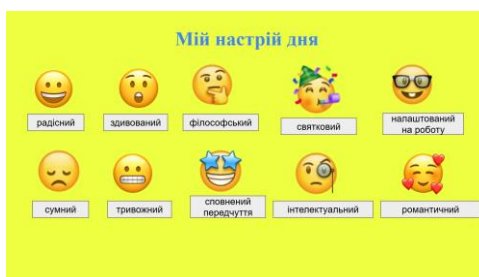
Епіграф: Успіх – це здатність пристосовуватися до змін у світі і використовувати їх як можливості. Стівен Кові.

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

Вправа «Мій настрій дня».

(Учням пропонується серед запропонованих емоцій обрати ту емоцію, яка відповідає їхньому настрою дня).

II. Оголошення теми, мети, мотивація навчальної діяльності

1. Розшифрування ключового слова уроку.

(Учням пропонується розшифрувати ключове слово уроку, яке зашифроване в цифрах. Правильна відповідь - успіх).

2. Створення хмари слів.

(Учням пропонується за допомогою онлайн-сервісу [mentimeter.com](https://www.mentimeter.com) написати, як вони розуміють слово «успіх»).

- Створивши хмару слів, ви зазначили, як розумієте слово «успіх». Успіх – це досягнення мети, яку ми собі поставили, не порушуючи цінностей. Для кожної людини успіх означає щось своє. Американський письменник Стівен Кові стверджував, що успіх – це здатність пристосовуватися до змін у світі і використовувати їх як можливості.

Сьогодні на уроці ми будемо говорити про те, як досягти успіху в житті, аналізуючи твір Сью Таунсенд «Таємний щоденник Адріана Моула».

III. Актуалізація опорних знань

- Стати успішними не легко, і щоб досягти своєї мети, потрібно бути зосередженим, самоорганізованим, відданим і працелюбним. На шляху до успіху буде багато перешкод, але успіху вдасться досягти завдяки наполегливості та реалістичним цілям.

Виконання інтерактивної вправи «Моменти життя Адріана Моула».

- Пригадаймо, яким було життя Адріана Моула, виконавши інтерактивну вправу: <https://wordwall.net/uk/resource/97343374>.

(Учні розподіляють запропоновані фрази в комірки “приємні та неприємні моменти” у житті головного героя).

IV. Опрацювання навчального матеріалу

1. Бесіда.

- Як ви думаєте, які риси характеру повинна мати людина, щоб досягти поставленої мети?

2. Робота з цитатами твору.

- Визначте риси характеру Адріана Моула, прочитавши відповідні цитати з твору.

3. Словникова робота.

- У творі згадано такі слова як **симулянт** та **інтелектуал**. Пропоную звернутися до Тлумачного словника та з'ясувати їхнє значення.

Покликання на тлумачний словник: slovnyk.ua.

4. Бесіда.

- Хто у творі є симулянтом, а хто – інтелектуалом?

- Як саме Адріан зрозумів, що він став інтелектуалом? І що він зробив для того, щоб розвивати свою інтелектуальність?

- Чи мав успіх у житті Адріан, який мав непрості стосунки в родині, якого часто не розуміли батьки?

- Як усвідомлення власних успіхів допомагає вам зміцнити самооцінку?

- Чи зміцнилася самооцінка Адріана, коли він *«Склав вірша, отак узяв і склав за дві хвилини. Навіть знаменитим поетам пішло би на це більше часу. Вірш називається «Кухонний кран», але в ньому не лише про кран, ні, він набагато глибший, там ще є роздуми про життя і все таке. Показав вірша мамі, вона тільки посміялася»*?

- Коли ми ділимося своїми успіхами з іншими, це нагадує нам про наші навички та якості. Таким чином у нас будується впевненість у собі і розуміння того, на що ми здатні. Пригадайте ті моменти твору, коли герой був впевнений у собі і розумів на що він здатний.

- Чи був Адріан задоволений, коли отримав відповідь із Бі-Бі-Сі від Джона Тайдемана? Зачитайте лист та прокоментуйте емоційний стан героя.

- Чи можна вважати, що Адріан досяг успіху завдяки наполегливості?

- Чи став успіх Адріана Моула поштовхом для подальших кроків досягнення його мети?

V. Закріплення вивченого матеріалу

1. Робота в групах. Створення «Історії успіху».

- Пропоную вам пригадати свої досягнення в житті та створити «Історію успіху». Намалюйте довгу горизонтальну лінію через аркуш паперу, позначивши початок як «народження поставленої мети», а завершення як «досягнення поставленої мети». Згадайте одне-два особисті досягнення. Напишіть або намалюйте зображення цього досягнення. Розташуйте це зображення на відповідному етапі в історії успіху. Напишіть на лінії приблизну дату/вік здійснення кожного досягнення. Зробіть короткий опис досягнення. Обговоріть у групах свої досягнення.

2. Бесіда.

- Чи легко вам було йти до поставленої мети? Чи все вдалося? Чи були перешкоди на шляху?
- Що ви відчували, коли розказували в групах про свою «Історію успіху»?
- Кого з відомих успішних людей України ви можете назвати?

VI. Підсумок уроку

- Щоб досягти успіху та втілити свою мрію в життя, найбільш успішним людям України довелося тяжко працювати. Успіх окремої людини не виключає успіху інших. Кожен може досягти своєї мети й поставлених цілей.
- Чи погоджуєтесь ви з думкою Стівена Кові, яка є епіграфом до уроку?

Формувальне оцінювання.

(учні обирають картку із запитанням та дають відповідь).

Картки для формувального оцінювання	
 Що я сьогодні зрозумів/ла найкраще?	 З якою емоцією я завершую урок?
 Яка думка мене здивувала?	 Що спонукало мене замислитися?
 Про що я буду думати після уроку?	 Який приклад допоміг мені зрозуміти краще тему уроку?

VII. Домашнє завдання

- 1) Напишіть лист Адріану Моулу, у якому висловіть підтримку або захоплення, або дайте пораду щодо його «Історії успіху».
- 2) Придумайте власні кроки для досягнення успіху та намалюйте у формі сходинок.

Ольга КОЗАЧЕНКО,
старший вчитель Вільненського
ліцею Соколівської сільської ради
Кропивницького району
Кіровоградської області

**Конспект уроку за темою «Віктор Гюго «Собор Паризької Богоматері».
Історична основа твору та її авторське переосмислення»**

Мета уроку: ознайомити учнів з історичною основою роману «Собор Паризької Богоматері»; дослідити авторське переосмислення історичних подій та персонажів, розвивати навички аналітичного мислення та інтерпретації літературних творів. Прищеплювати інтерес до вивчення історії через художні твори.

Компетентності:

Предметні – уміння аналізувати художні особливості твору «Собор Паризької Богоматері, визначати тему та ідею, називати жанрові ознаки;

Ключові – спілкування державною мовою (уміння висловлювати думки, почуття, погляди), математична компетентність (уміння перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (складати таблицю), уміння вчитися впродовж життя (уміння постійно поповнювати словниковий запас; користуватися різними джерелами довідкової інформації (словником).

Обладнання: Текст «Собору Паризької Богоматері», ілюстрація собору, яка підкреслить його величність, архітектурні деталі. Це допоможе учням візуалізувати головне місце дії роману. Середньовічний Париж (малюнки або гравюри, що зображують життя Парижа у 15 столітті. Такі ілюстрації дадуть учням уявлення про соціальні умови того часу. Художні зображення основних персонажів, таких як Квазімодо, Есмеральда та Клод Фролло. Ілюстрації з елементами готичної архітектури, наприклад, вітражі, арки, скульптури гаргулії, які відображають атмосферу собору.

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

1. Мотивація:

- Розпочати урок з обговорення значення історичних романів у літературі.
- Запитання для учнів:
 - Як ви вважаєте, чому письменники звертаються до історичних подій у своїх творах?

Історичні події надають глибину і контекст, дозволяючи авторам досліджувати складні соціальні, політичні та культурні питання. Вони

створюють автентичність та допомагають читачам зрозуміти минуле, що часто відображає сучасні проблеми.

- Які історичні романи ви вже читали чи чули про них?

Учні можуть згадати такі твори, як «Айвенго» Вальтера Скотта, «Тарас Бульба» Миколи Гоголя або «Знедолені» Віктора Гюго, «Чорна рада» Пантелеймона Куліша, які надають чудові приклади осмислення історії через літературу.

II. Оголошення теми уроку, формування разом з учнями мети уроку

III. Сприйняття нового матеріалу

1. Ознайомлення з автором:

- Коротка біографія Віктора Гюго з акцентом на його інтерес до історії та соціальних проблем.
- Запитання для учнів:
 - Які значущі події в житті Гюго могли вплинути на його творчість?*Творчість Віктора Гюго була впливова завдяки його політичній активності, вигнанню з Франції та участі в соціальних реформах, що відобразилося у його романах та поезії.*

2. Історичний контекст:

- Розповідь про середньовічний Париж, особливості архітектури та суспільного життя.
Середньовічний Париж був важливим торговельним та політичним центром, чиє суспільне життя було динамічним і багатограним, але багато аспектів сучасного Парижа були сформовані значно пізніше, задовго після закінчення Середньовіччя. Париж був центром королівської влади, а також важливим осередком для розвитку освіти та культури. Тут була заснована перша Сорбонна, що стала відомим університетом. Готична архітектура стала домінуючою, а такі споруди, як Нотр-Дам-де-Пар, є яскравими прикладами цієї епохи, що характеризуються високими склепіннями, арками та вітражами. Собори відігравали центральну роль у житті міста, будучи

не тільки місцями богослужінь, а й центрами суспільного життя та мистецтва.

- Обговорення реального стану Собору Паризької Богоматері в XV столітті.
- Запитання для учнів:
 - Як ви думаєте, чому Гюго обрав саме цей період для свого роману? *XV століття було багатим на зміни та конфлікти, що створило ідеальне тло для дослідження впливу історії на людські долі.*
 - Яка роль архітектури в розкритті теми твору? *Архітектура в романі символізує вічність і велич історії, а також виступає метафорою для складності людських відносин і суспільних структур.*

3. Авторське переосмислення:

- Аналіз того, як Гюго використовує вигадані сюжети для висвітлення соціальних проблем.
- Запитання для учнів:
 - Як Гюго переосмислює історичні події для розкриття важливих тем? *Гюго використовує історичні події як фон для дослідження універсальних тем, таких як несправедливість, кохання та людська гідність. Автор прагнув привернути увагу сучасників до культурної спадщини, захистити собор від руйнації.*
 - Чи можна сказати, що Гюго романтизував середньовіччя? Чому? *Так, елементи романтизму проявляються через значення почуттів і драматичних обставин, що підкреслюють велич і трагедію епохи. Водночас автор поєднує історичну правду з художньою вигадкою.*

Інструкція до завдання

- 1. Прочитайте уривок із роману Віктора Гюго «Собор Паризької Богоматері».** Зверніть особливу увагу на опис архітектури та події, що відбуваються у творі.
- 2. Досліджуйте історичний контекст, в якому був написаний роман.** Знайдіть інформацію про середньовічний Париж, собор Паризької Богоматері, а також про політичну та соціальну ситуацію того часу.

3. Заповніть порівняльну таблицю, використовуючи наведені нижче категорії. Зробіть висновок про те, як Віктор Гюго переосмислив історичні події у своєму романі.

Порівняльна таблиця

Категорія	Історична основа	Авторське переосмислення
Архітектура собору	Докладний опис архітектури собору в середньовічний період.	Гюго використовує архітектуру як символ епохи та персонажів.
Політичний контекст	Соціально-політичні події Франції у середньовіччі.	Відображення політичної нестабільності через сюжетні лінії.
Соціальні проблеми	Соціальна структура та проблеми тогочасного суспільства.	Підкреслення соціальної несправедливості через долю героїв.
Культурні аспекти	Культурні звичаї та традиції середньовічного Парижа.	Використання культурних елементів для розкриття тематики твору.
Персонажі	Історичні особистості та їхні прототипи.	Художнє переосмислення персонажів для вираження авторської ідеї.

Завдання для обговорення

- Як Гюго використовує архітектуру собору для передачі символічних значень?
- Які історичні події найбільше вплинули на сюжет роману?
- Яким чином автор переосмислив соціальні проблеми середньовіччя у своєму творі?

Додаткове завдання

Напишіть коротке есе (200-250 слів) на тему: «Чому Віктор Гюго вважав важливим зберегти пам'ять про Собор Паризької Богоматері?»

IV. Узагальнення вивченого на уроці

1. Підсумки уроку:

- Зробити висновки про значення історичного роману в літературі.
- Запитання для учнів:
 - Які історичні уроки ми можемо взяти з роману «Собор Паризької Богоматері»?
Роман вчить нас цінувати культурну спадщину, усвідомлювати наслідки соціальної нерівності та важливість людяності.
 - Чи є, на вашу думку, паралелі між описаними подіями і сучасним світом?
Сучасний світ також стикається з питаннями соціальної несправедливості та питанням збереження культурних пам'яток, що робить роман актуальним і сьогодні.

2. Домашнє завдання:

- Написати короткий твір на тему: «Символізм Собору Паризької Богоматері в романі В. Гюго».
- Розглянути, як Гюго використовує архітектуру для підсилення емоційного впливу на читача.
- Підготувати повідомлення про одну з архітектурних пам'яток України, які потребують збереження.

Аліна ГОЛОВАТА,

вчитель-методист Мошоринського
ліцею Суботцівської сільської ради
Кропивницького району
Кіровоградської області

Робочі картки для роботи над твором Йоуна Колфера «Артемис Фаул. Код вічності»

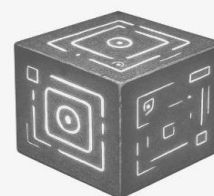
Стартап “Винахід року”

Йоун Колфер
“Артемис Фаул”
 (“Код вічності”)

Завдання 1. Ти — винахідник!

Придумай новий пристрій для мешканців підземного світу, який допоможе їм:

- боротися зі злочинцями;
- розв’язувати екологічні проблеми;
- захищатися від людей.

Завдання 2. Оформи свій винахід

- Назва: _____
- Як працює: _____

- Яка користь: _____

- Які матеріали потрібні: _____

- Ризики: _____

Завдання 3. Намалюй свій винахід

Завдання 4.

Напиши промт для генерації зображення
твого пристрою штучним інтелектом

Завдання 5.

Представ свій винахід класу як “Стартап року”

"Куб": технологія майбутнього чи загроза людству?

Йоун Колфер
"Артемід Фаул"
("Код вічності")

Завдання 1. Опиши простими словами, що таке "Куб"?

- Для чого він створений? _____
- Які функції має? _____
- Чому він небезпечний? _____

Завдання 2. Заповни таблицю порівняння «Куба» та сучасних технологій

Технологія	Що може робити?	Що спільного з "Кубом"?	У чому різниця?
Штучний інтелект (ШІ)			
Хакінг			
Супутники			
Розпізнавання обличчя			

Завдання 3. Мінівір-роздум "Чи повинні такі винаходи як "Куб" належати людям?"

- Напиши 5-6 речень
- Вислови свою думку
- Додай аргументи
- Зроби висновок

Сьогодні я зрозумів(ла), що _____

Два світи — одна історія

Йоун Колфер
“Артеміс Фаул”
 (“Код вічності”)

Завдання 1. Цінності на вагах

Уяви, що у тебе в руках — терези. На одну чашу потрібно покласти матеріальні цінності, на іншу — духовні.

Запиши по 4–5 прикладів для кожної категорії — з життя або з твору “Артеміс Фаул. Код вічності”.

Поясни, чому ти відніс(ла) кожну цінність до обраної групи. Чи можуть вони змінюватися залежно від ситуації?

Завдання 2. Заповни таблицю порівнюючи два світи у творі

Параметри	Світ людей	Світ Чарівного народу
Цінності		
Закони		
Технології		
Небезпеки		
Ставлення до природи		

Завдання 3. Цитатний детектор.

Знайди у тексті по 1 цитаті, які підтверджують головні цінності Артеміса та Холлі

Артеміс	Холлі
Цінність _____	Цінність _____
Цитата _____	Цитата _____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Завдання 4. Що важливіше - інтелект чи моральність? Запиши по два аргументи “ЗА” і “ПРОТИ”

ІНТЕЛЕКТ		МОРАЛЬНІСТЬ	
ЗА	ПРОТИ	ЗА	ПРОТИ
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Йоун Колфер
"Артемід Фаул"
("Код вічності")

Перепрошити Артеміса: хакнемо генія

Завдання 1. "Зламани функції"

Оцініть, які "функції" у характері Артеміса потребують виправлення.

Позначте серед наведених ті, що є деструктивними:

- ☐ Егоїзм ☐ Жага контролю ☐ Зневага до емоцій інших
☐ Логічність ☐ Почуття провини ☐ Здатність до співпереживання

Додай свою "зламану функцію" (1 приклад) _____

Завдання 2. "Введіть новий алгоритм"

Напиши новий внутрішній кодекс героя у вигляді 3 коротких правил (по 1 реченню кожне), які допоможуть Артемісу стати кращим.

1. _____

2. _____

3. _____

Завдання 3. "Збір даних у ШІ"

Уяви, що ти звертаєшся до штучного інтелекту в стилі Холлі: "Що порадиш 13-річному генію, який хоче змінити себе, але не довіряє нікому?"

Запиши 2 відповіді ШІ, які ти б взяв у свою «перепрошивку».

1. _____

2. _____

Завдання 4. "Емпатійний симулятор"

Опиши ситуацію з книги, у якій Артемід повівся б інакше, якби мав новий "код". Склади короткий міні-сценарій на 4–5 реплік (Артемід + інший персонаж).

Завдання 5. "Хештеги змін"

Придумай 3 мотиваційні хештеги для Артеміса — як нагадування про те, ким він хоче бути.

Наприклад: #ДумайПроНаслідки

Формула змін для Артеміса

Йоун Колфер
"Артеміс Фаул"
("Код вічності")

Завдання 1. Де Артеміс був егоїстом?

Пригадай події з книги та запиши 3 ситуації, де Артеміс діє егоїстично — думає лише про себе або свої цілі.

1. _____

2. _____

3. _____

Завдання 2. Запитай у ШІ.

Напиши запит штучному інтелекту: "Що б ти порадив 13-річному генію, щоб він став добрішим і чеснішим?" Прочитай відповіді та обери дві найкращі поради.

Завдання 3. Переформулюй поради

Використай шаблони нижче, щоб записати обрані поради у форматі:

- Мені варто навчитися... _____

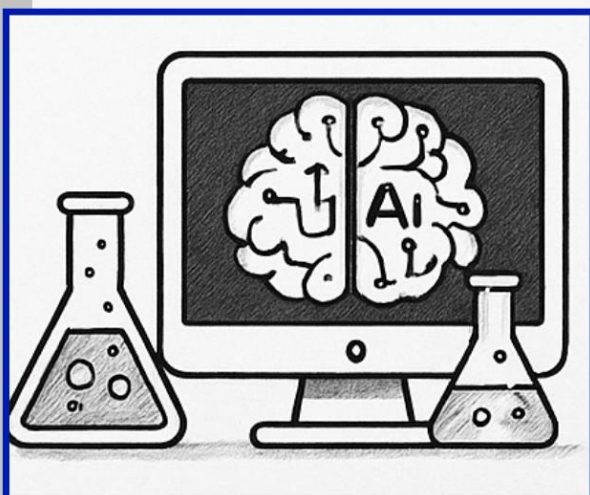
- Наступного разу я б... _____

Завдання 4. Моя формула змін

Напиши 3 ключові слова, які можуть допомогти Артемісу змінитися на краще.

Це можуть бути риси характеру, дії, цінності.

Формула змін: _____ + _____ + _____
(Наприклад: довіра + чесність + співчуття)

Завдання 5.

Яким може стати Артеміс, якщо продовжуватиме змінюватися?

НОВІ ГРАНІ УРОКІВ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ

Валентина РИБАЛЬЧЕНКО,
вчитель-методист комунального
закладу «Ліцей «Науковий»
Кропивницької міської ради»,
кандидат філологічних наук

Стратегії розвитку критичного мислення та проблемного навчання у процесі аналітико-інтерпретаційного дослідження повісті Вольтера «Простодушний»

Сьогодення вимагає від випускників школи вміння оперативно обробляти інформацію, ефективно комунікувати, приймати виважені, аргументовані рішення, розв'язуючи проблеми, продукувати та генерувати нові ідеї. Суспільству «потрібна така педагогічна модель процесу навчання, яка б враховувала когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий аспекти критичного мислення й давала змогу забезпечити відповідні педагогічні впливи» (Пометун, 2018, с. 94). Уроки зарубіжної літератури будуються саме за такою моделлю.

Вивчення філософської повісті Вольтера «Простодушний» дає можливість максимально задіяти на уроці інтерактивні стратегії. Технологія розвитку критичного мислення передбачає зміну ролі вчителя у навчальному процесі. Він стає організатором дослідницько-пошукової діяльності учнів ще на стадії підготовки уроку. Важливою ланкою роботи є випереджальні завдання, що пов'язані з підготовкою групових або індивідуальних проєктів, які висвітлять складні питання про релігійні конфесії у Європі 18 століття, релігійно-філософські погляди Вольтера, дискусію про природу і цивілізацію. Окремі завдання мають бути скеровані на дослідження іронії, гумору, сатири; психологічного стану героїв, зображення чиновницько-клерикального світу.

Прийом спрямованого читання з маркуванням тексту сприяє вихованню вдумливого читача і дозволить вчителеві під час аналізу твору звертатися до проєктантів, щоб проілюструвати текстом спостереження, умовиводи учнів, а, може, і підштовхнути до них. Важливо, щоб результати роботи над проєктами органічно були використані у процесі аналізу відповідних проблем, а не перетворилася на «доповіді», які виголошуються на початку уроку.

Ключовим етапом впровадження технології критичного мислення є постановка проблеми, над розв'язанням якої будуть працювати школярі на уроці. Сформулювати її можуть і самі учні. Як повість Вольтера «Простодушний»

розв'язує проблему конфлікту природи та цивілізації? Як це співвідноситься з сучасним життям?

Ознайомлення з одним із основних понять Просвітництва «природна людина», дискусією про взаємини природи та цивілізації, позицією Вольтера допоможе учням зрозуміти, що сюжетна лінія Простодушного є аргументом письменника у полеміці з Руссо. У центрі повісті, як завжди у Вольтера, – герой, який спостерігає, пізнає, розмірковує. Простодушний здивовано споглядає цей світ, сприймаючи його ніби зі сторони. Вибір героя, який є втіленням людської природи, героя, не спотвореного соціальними відносинами, звичайно ж, не випадковий. Завдяки його свіжому погляду досягається ефект очуднення. Все, що здається всім таким звичним, загальноприйнятим, з точки зору сина природи, який керується насамперед здоровим глуздом, виявляється абсурдним, збоченим, перевернутим, поставленим з ніг на голову, «лабіринтом неправди».

Щоб мотивувати учнів читати саме текст, а не перекази, доцільно організувати перевірку знання змісту методом взаємних запитань (бажано при цьому дотримуватися хронологічної послідовності подій, уникати дріб'язкових, малозначущих питань).

Приступаючи до вивчення тексту повісті, варто спрямувати увагу учнів на з'ясування назви твору: чи бачать вони різницю у перекладі «Простак» і «Простодушний», як оцінюють таку рису характеру як простодушність. Дев'ятикласники уже в змозі оцінити тонкі нюанси і семантики, і переходу позитивної якості, доведеної до екстремуму, у негативну. Своєрідним аргументом на користь перекладу назви твору «Простодушний» є звернення до семантики слова «інженю» («L'Ingenu» – саме так Вольтер назвав повість): українському читачеві відоме таке значення як акторське амплуа, що зображає щиру, наївну, зворушливо невинну дівчину або молоду жінку. Підбір синонімів (безхитрісний, відвертий, добродішний, невинний, дитинний, інфантильний) сприятиме і розширенню словникового запасу, і розумінню нюансів у визначенні рис особистості.

Проблемне питання «Як розуміють у зв'язку з цим слова Ліни Костенко «Ненавидить простОта простотУ» можна поставити і на початку, і в кінці уроку, щоб юні читачі усвідомили близькість понять простота і природність.

Дослідження еволюції світогляду і поведінки Простодушного сприяє розвитку логічного мислення, аналітичних суджень учнів. Зрозуміти етапи його шляху допоможе складання плану сюжетної лінії героя. Відповідно до кожного пункту плану з'ясовуємо, які риси характеру виявляє Простодушний у словах, вчинках, стосунках з оточуючими. Дуже слушною буде допомога учасників проєктів, які видаючи інформацію частинами, вчать відбирати потрібний

матеріал, розвивають мовлення, вміння аргументувати власну думку. Учні роблять висновки про зміни у поведінці протагоніста, їх причини.

Геркулес де Керкабон починає своє пізнання цивілізації з маленького містечка Сен-Мало. Його зачудований розум багато чого не розуміє, але прекрасні очі Сент-Ів допомагають йому змиритися з багатьма умовностями та нісенітницями. Взаємне осміювання пронизане гумором, тон оповіді веселий та грайливий, іноді іронічний. В епізодах, які змальовують релігійну освіту Простодушного, Вольтер у прямому розумінні слова балансує на межі дозволеного. Погляд автора багато в чому збігається з точкою зору героя, не зіпсованого цивілізацією.

Пошуки справедливості виводять Простодушного у великий світ, сповнений лицемірства, брехні, жорстокості. Цей світ сприймає щиросердного, відвертого героя як божевільного, який не знає правил гри. Вольтер дає дуже концентровану і в той же час колоритну картину сучасного Парижа.

Вольтер змальовує яскраві соціальні типи: ченців, суддів, солдат, королівських чиновників. Люди стають жертвами феодальної деспотії не тільки на полі бою. У Парижі не буває дня, коли б сильні цього світу заради багатства та ствердження своєї влади не піддавали тортурам і кидали до в'язиць невинних.

Безхитрісні, але влучні судження Простодушного про світ перегукуються із жахом і подивом незіпсованої провінціалки Сент-Ів, яка осягає устрій верхівки суспільства. Ці погляди, доповнюючись точкою зору автора, який незмінно супроводжує своїх героїв, створюють стереоскопічну, всеохоплюючу картину загального розпаду та сваволі, продажності та брехні. У зображенні Вольтера зло перестає бути позачасовим та абстрактним, воно санкціоноване релігією, підкріплене законами, які можуть тлумачитися як завгодно.

Герой зіштовхується не тільки із загальноприйнятими забобонами та антигуманними звичаями, але і з їх конкретними носіями – духівниками-єзуїтами, королівськими чиновниками, всесильним міністром. Наслідком зіткнення людини з подібною державою може бути тільки трагедія. Варто запропонувати учням створити образ держави, використовуючи прийом «Гронування».

Образ Простодушного – це своєрідна вольтерівська відповідь Руссо, його теоріям природної людини і його тлумаченням ролі цивілізації. Парадоксально, але саме у в'язниці Простодушний прилучається до культури, «наздоганяючи у своєму розвитку людство» і, за його словами, «із тварини перетворюється на людину». Страждання стали тим каталізатором, який відкрив душу героя назустріч мистецтву.

У результаті дослідження тексту учні, конструюючи власне мислення, формують судження, роблять висновки, що Вольтер, на відміну від Руссо,

впевнений, що цивілізація несе з собою не тільки зло, але і благо, адже історія вольтерівського героя – не деградація особистості, а ріст її. Вольтер за освіту, тому що вона допомагає боротися з фанатизмом, невіглаством та деспотизмом. Апеляція до природної людини у Руссо впливає з його революційного максималізму. Руссо ладен відмовитися від усіх благ цивілізації, тільки б утвердити природну рівність та свободу, а захист цивілізації у Вольтера невіддільний від його прийняття буржуазного процесу з усіма притаманними йому суперечностями. Ідеал Руссо – природна людина у єдності з природою. Ідеал Вольтера – єдність цивілізації та природи. Цивілізація, на його думку, може і повинна бути розумною.

Тому і фінал повісті «Простодушний» не звучить песимістично, незважаючи на смерть головної героїні. Оптимістична ідея повісті не виявлена ходом самого сюжету, вона витає над твором як надія на більш досконалий суспільний порядок, який є справою майбутнього.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

Пометун О. І. (2018). Критичне мислення як педагогічний феномен.

URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/493>

Інна КОЗАЧЕНКО,

старший вчитель Вільненського ліцею
Соколівської сільської ради
Кропивницького району
Кіровоградської області

Людмила ПІХУЛЯ,

вчитель-методист комунального
закладу «Ліцей «Сокіл»
Кропивницької міської ради»

Рюноске Акутагава. Новела «Ніс». Матеріали до уроку позакласного читання (9 клас)

- **Основні аспекти історії написання:**

Акутагава черпав натхнення зі старих японських анекдотів, зокрема з історій, що пояснюють походження японських традицій та вірувань. За основу новели письменник взяв давню легенду про ченця Дзенчі Найгу, який мав дуже довгий ніс, що викликав у нього комплекс неповноцінності.

- **Тема новели:**

Акутагава в своєму творі порушує питання ідентичності, самосприйняття та того, як зовнішні обставини та внутрішні конфлікти можуть змінити життя людини.

- **Ідея новели:**

Життя людини не може змінитися кардинально під впливом внутрішніх конфліктів.

- **Сатиричний характер:**

Новела «Ніс» розповідає історію про ченця з надзвичайно довгим носом, який намагався боротися зі своєю вадою. Твір має сатиричний характер, висміюючи людську природу, яка боїться змін та прагне самовдосконалення, а також не здається здатною сприймати себе такою, якою вона є насправді.

- **Жанр:** новела;

- **Рік публікації** – 1916

Перебіг уроку

Тільки примирившись із собою, можна рухатися далі.

Р. Акутагава

I. Перевірка домашнього завдання та актуалізація опорних знань:

1. Біографічний батл (учні, поділені на 2 команди, по черзі ставлять завчасно підготовлені питання про біографію Р. Акутагани, творчість якого вивчалась минулого року).

2. Слово вчителя

Цікаві факти про письменника:

- ✓ за думкою українського письменника Мартіна Гала, Акутагава цілком міг би носити титул — «Басьо в прозі», бо був майстром малих літературних форм;
- ✓ за накладами видань японських авторів за кордоном він упевнено посідає перше місце;
- ✓ найпрестижніша літературна премія Японії для дебютантів — це премія Акутагани і нагороджують нею письменників, які роблять перші кроки в літературі;
- ✓ Акутагава також займався малюванням, і деякі його роботи зберігаються в музеях Японії;
- ✓ у новелі "Момотаро "(1924), пародії на відому японську казку про народженого з персика хлопчика Момотаро, який підкорив Острів Чортів, Акутагава вивів сатиричний образ японця-завойовника.

II. Мотивація навчальної діяльності учнів :

1. Стимулювання інтересу до вивчення нового матеріалу.

- Чи подобається ви самі собі?
- Що думаєте про власний ніс з точки зору естетики?

- Якщо комусь не подобається власний ніс, пропонуємо розглянути зображення декількох варіантів людських носів. Який ніс Ви би обрали для себе? Чому? Чи вирішила б зміна носа Ваше незадоволення собою? (Демонстрація картинок із зображенням носів. Додаток 1).

2. Повідомлення теми та мети уроку.

- Пропонуємо познайомитись ще з однією новелою Р. Акутагави «Ніс».

- Після прочитання тексту спробуємо колективно визначити тему, проблематику та головну думку.

III. Сприйняття, засвоєння та осмислення нового матеріалу :

1. Читання тексту вголос (переклад: П. І. Дзюба)

(<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=614>)

Може бути прослуховування аудіокниги

(https://www.youtube.com/watch?v=n8dRBnpI_qo)

Для створення атмосфери середньовічної Японії фоном звучить мелодія:

https://www.youtube.com/watch?v=OOSles6Sf3Q&list=PLLYYY8qrCkVdtPJD5ylutU15cG3k_eB4p&index=1)

2. Розвиток мовленнєвих умінь і навичок.

Словникова робота:

Один сун – 3 см.

Один сяку – 30 см.

Каннон – богиня милосердя у буддійській релігії.

Суйкан – верхній чоловічий одяг з вибіленого на сонці, некрохмаленого шовку, поширений в епоху Хейан.

Катабіра – літній одяг з полотна.

Мокурэн і Сяріхоцу – учні Будди.

Родзю і Мемьо – проповідники буддизму в Індії в II-III ст.

Шуханське царство на півдні Китаю існувало в 221 —262 рр.

3. Бесіда

- Яке враження справила на вас новела?
- Які епізоди викликають питання?
- Хто такі ченці? Що ви знаєте про чернецтво?

Слово вчителя:

Чернецтво (монашество) – це особливий духовний стан, що означає свідоме зречення від світського життя та прийняття на себе чернечих обітниць (цнотливості, нестягання, послуху) для служіння Богові через молитву, аскезу та служіння ближнім. Людей, які обирають цей шлях, називають монахами (ченцями), а їхні спільноти – монастирями чи чернечими громадами.

Ключові аспекти монашества:

- Особисте духовне зростання;
- Відмова від мирського життя, включаючи подружжя та матеріальне майно;

- Духовне вдосконалення відбувається через постійну молитву, піст та інші аскетичні подвиги.

Аскеза — це духовно-релігійна практика добровільного самообмеження, самозречення та дисципліни, що має на меті досягнення морального самовдосконалення, духовного піднесення або виконання певних цілей.

➤ Чи можна стверджувати, що Дзенті Найгу досяг аскези? (Ні, людина, що досягла морального самовдосконалення не зациклюється на власній зовнішності.)

➤ Що турбує героя?

➤ Давайте простежимо ставлення героїв новели до носа монаха.

(робота в групах: дослідити бачення через визначення точок зору героїв на ніс монаха – мирян, самого Дзенті Найгу, послушника, автора).

Точка зору на ніс Дзенті Найгу (цитати)

миряни	монах Дзенті Найгу	послушник	автор
То велике щастя, що носатий Дзенті Найгу не мирянин.	Завжди потай страждав через свого носа.	Наполегливо підмовляє: «тож кінець кінцем навіть послушник, який лікував йому носа, поза очі почав казати, що Найгу зазнає кари за гріхи на тому світі.»	У людському серці змагаються два суперечливі почуття. Безперечно, немає на світі людини, яка не співчувала б покривдженому й нещасному. Та коли бідолаха насилу вирятується, людина, яка йому раніше співчувала, тепер чомусь невдоволена. Коли вже на те, то їй кортить знову бачити бідолаху в лабетах того самого лиха. І непомітно, несвідомо людина починає на бідолашного злом дихати. Що ж до Найгу, то йому було прикро відчувати на собі погляди байдужих, егоїстичних спостерігачів, ченців і мирян.

За такого носача навряд чи б вийшла заміж яка жінка.	Удавав, ніби йому байдуже.		
	Не хотілося, аби й люди бачили, як його непокоїть той ніс.		
	Не міг сам наїстися.		
	Найгу так мучився.		
	Сам Найгу не počував, нібито ніс завдає йому менше страждань лише тому, що він, Найгу, священник.		
	Найгу бачив не людей, а їхні носи		
	Найгу цінував його добрість. Та все ж таки відчував й образу, що з його носом обходяться нецеремонно.		
	Насуплений і, ясна річ, невдоволений, Найгу, однак, не перечив послушникові. Тому Найгу безперестанку, як тільки була нагода, — коли читав молитву чи сидів коло страви, — мацав кінчик носа.		

	Скромний Найгу неуважно споглядав образ святого Фугена, що висів поряд, і згадуючи про ті дні, коли його ніс ще був довгий, занепадав духом, як «пропаща людина, що їй навертаються на пам'ять дні достатку й слави». Та, на лихо, Найгові бракувало хисту розгадати цю таємницю.		
	Найгові стало прикро, що він так нерозважно, ні сіло ні впало, вкоротив носа.		
	Найгу відчув, що його переповнює велика радість.		
	«От тепер уже, напевне, ніхто не глузуватиме», – в думці проказав Найгу, коли ранковий осінній вітер злегка погойдував його довгим носом.		

- Про який ніс мріяв монах?
- Скільки разів доторкався до носа?
- До яких дій вдавався герой, щоб його ніс став таким, як у всіх? (приховує своє невдоволення довгим носом; потайки і подовгу розглядає його в люстерку, шукає носатих серед святих; прискіпливо вивчає носи оточуючих; читає сутру про Каннон).

- Чому читає сутру про Каннон?

Слово вчителя:

Каннон – милосердна заступниця, звернутися до якої за допомогою могла будь-яка людина. Вона є спасителькою всіх живих істот, що вислуховує молитви тих, хто в біді, і може приймати різні образи. Її ім'я означає «той/та, хто бачить і чує», а сама вона є втіленням співчуття та допомоги.

Японська компанія Canon, відома своєю фото- та відеотехнікою, була названа на честь богині Каннон. (Зображення. Додаток 2).

- До яких прийомів ще вдавався герой, щоб вкоротити ніс? (пив гарбузовий відвар, і навіть шурячою сечею носа натирав; метод був на диво простий: ніс треба ошпарити окропом, а потім потоптати ногами).

- Чому автор моделює спосіб укорочення носа таким ганебно-принизливим способом? (герой готовий на все: «Найгу мовчки дозволив послухникові робити з собою усе, що тому заманеться»).

- Чи став Найгу нарешті щасливим, адже ніс став таким, як у всіх?

- Хто насміхається з носа? (самурай, послухник, всі).

- Чому, якщо ніс зменшився?

- Як розумієте слова? « Однак тепер у їхньому сміхові було щось таке, чого не було перше, як ніс був довгий. Ну, хай незвично короткий ніс видається смішнішим, ніж звичайний довгий. Та ні, мабуть, не в тому сила. “Раніше вони так в очі не насміхалися”, – бурмотів Найгу, відриваючись від сутри й схиливши гиряву голову набік. »

(До «процедури» вкорочення носа оточуючі брати-монахи сприймали Найгу таким, як він є від природи. А після – зрозуміли, що Дзенті увесь час гостро, болюче переживав свою фізичну особливість. Надмірне зосередження монаха на зовнішності суперечить основним засадам аскези. Саме це стало причиною глузливого сміху та нищівного знущання.)

- Чи розвивається герой як монах? (у чому розвиток або шлях монаха).

(Ні, бо проекція звернена не у середину, а на зовні. «Вперше за стільки років Найгу відчув на серці полегкість, якої зазнав, хіба коли зробив святе діло – переписав сутру Хокке.» Відбулася підміна цінностей: Бог – людське, духовне – тілесне «Найгу помацав: кінчик носа, здавалось, набряк і пашів жаром. “Я його силоміць укоротив, от він і болить”, – мимрив Найгу, торкаючись носа так шанобливо, наче ставив кадильні палочки й квіти перед образом Будди». Таким чином, монах зраджує одній із головних заповідей: «Не сотвори собі кумира».)

IV. Застосування знань у нових умовах

- Як ви розумієте слова Р. Акутагави: «Тільки примирившись із собою, можна рухатися далі?»
- Прокоментуйте назву новели «Ніс». Чи можливі інші варіанти, на вашу думку?

Слово вчителя:

У японській культурі немає одного узагальненого "символу носа", але він може бути пов'язаний з різними аспектами: божественним походженням (у міфі про Сусаноо, який вийшов з-за омитого носа Ідзанагі), жестом самоідентифікації (торкання носа як знак "Я"). Тобто безкінечне розглядання носа, доторкання до нього – це повна зацикленість на власному «Я», .

➤ Яких символічних значень набуває образ носа у новелі Р. Акутагави?

- Образ самоідентифікації.
- Уособлення проблеми, що заважає духовному розвитку монаха.
- Об'єкт глузування оточуючих.

➤ Які проблеми порушує автор? Визначте головну думку новели Р.Акутагави «Ніс».

Проблематика:

- самоідентичності;
- впевненості у власних силах;
- підміна цінностей;
- моральні дилеми та внутрішні конфлікти героя;
- комплекс меншовартості.

Головна думка:

Життя людини не може змінитися кардинально під впливом внутрішніх конфліктів.

Слово вчителя:

Новела «Ніс» є яскравим прикладом того, як Акутагава майстерно поєднував традиційні сюжети з глибоким філософським змістом, досліджуючи універсальні людські проблеми.

V. Підсумки уроку

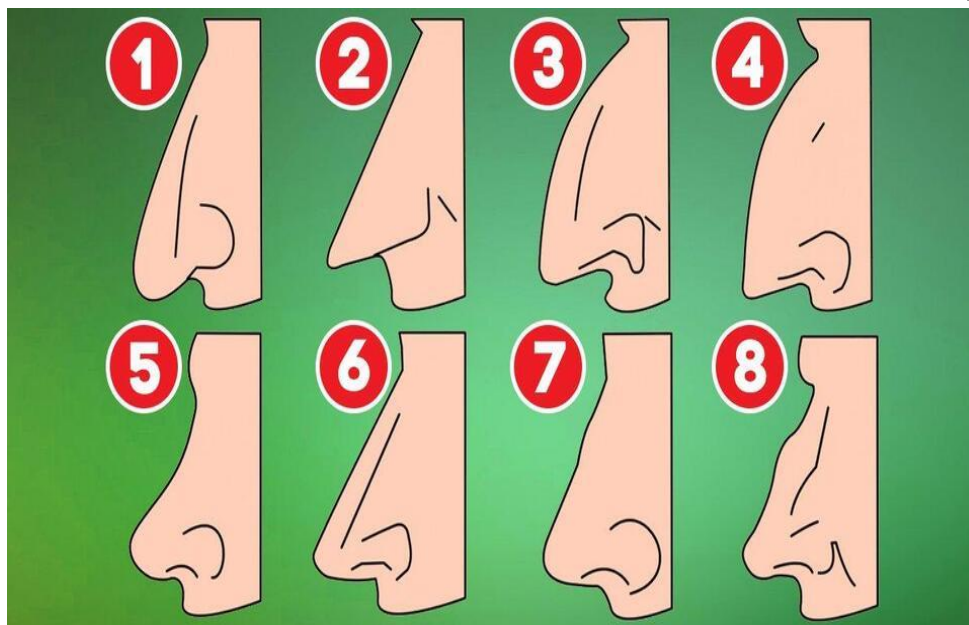
- Чи пізнаєте себе або знайомих у поведінці героя новели «Ніс»?
- Чи можемо ми змінити у XXI столітті зовнішність, яку дала нам природа? Цей шлях буде простішим, ніж у Найгу?
- У яких випадках ви не рекомендували б робити зміни у своїй зовнішності?
- У яких випадках варто вдаватися до косметичних втручань? Чому?
- Повернімося до визначення теми уроку. Ваші пропозиції.
(Сила комплексів у долі людини)

VI. Домашнє завдання (за варіантами)

1 варіант – створити пам'ятку рекомендацій (за допомогою улюбленої онлайн-платформи) «Людам з комплексом меншовартості».

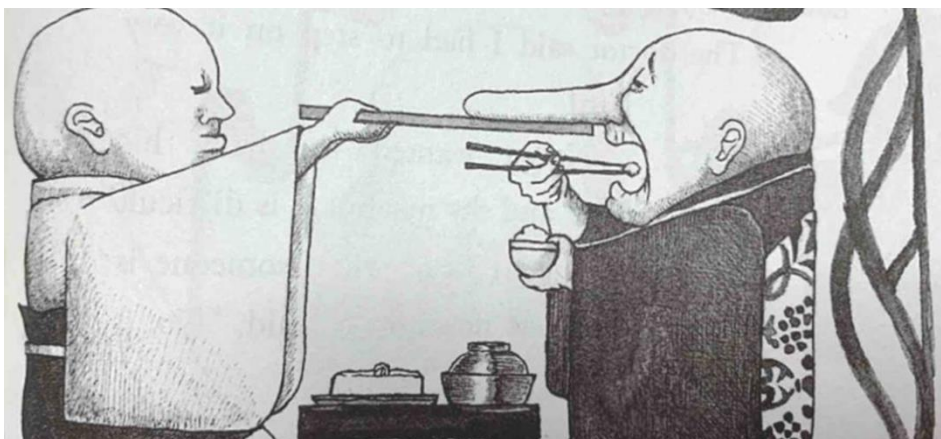
2 варіант – дібрати ілюстрації та асоціативні зображення до тексту із соцмереж та послідовно відтворити сюжет новели «Ніс» Р. Акутагави. (Додаток 3 для прикладу)

Додаток 1

Додаток 2

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://dovidka.biz.ua/akutagava-r-nis-analiz-tvoru-pasport/>
2. <https://life.pravda.com.ua/society/shcho-take-askeza-ta-yak-pravilno-jiji-brati-vidpovidayut-svyashchennik-psiologinya-ta-yoginya-300984/>
3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE>
4. <https://supermif.com/japan/cannon.html>

Літературно-методичний клуб вчителів зарубіжної літератури: змінюємо точку бачення на урок у 8-9 класах НУШ

Методичний посібник

Підписано до друку 01.05.2026 р.
Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman».
Друк – принтер. Тираж – ____ прим.
Зам. № 487

КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика
Перспективна, 39/63,
Кропивницький, 25006
Віддруковано в лабораторії інформаційно-методичного
забезпечення освітнього процесу КЗ «КОІППО імені Василя
Сухомлинського», вул. Велика Перспективна, 39/63,
Кропивницький, 25006